

vergadering **C26 – OND4**

zittingsjaar 2011-2012

## Handelingen

### **Commissievergadering**

#### Commissie voor Onderwijs en Gelijke Kansen

van 13 oktober 2011

## INHOUD

|                                                                                                                                                                                                                                                                                 |    |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| Vraag om uitleg van de heer Jan Roegiers tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de dreigende stopzetting van de financiering van de Belgian Pride - Gay Pride door de Vlaamse Regering<br>- 79 (2011-2012)              |    |
| Vraag om uitleg van mevrouw Irina De Knop tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het mogelijke einde van de Belgian Gay Pride<br>- 86 (2011-2012)                                                                       |    |
| Vraag om uitleg van mevrouw Goedele Vermeiren tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de financiering van de Gay Pride<br>- 148 (2011-2012)                                                                              | 5  |
| Vraag om uitleg van mevrouw Veerle Heeren tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de gevolgen van de flexibilisering van het hoger onderwijs<br>- 2881 (2010-2011)                                                       |    |
| Vraag om uitleg van mevrouw Vera Celis tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de wenselijkheid van een verbreding van de bacheloropleidingen en een studieduurverlenging van de masteropleidingen<br>- 2887 (2010-2011) |    |
| Vraag om uitleg van mevrouw Sabine Poleyn tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de algemene studieduurverlenging van de master tot vijf jaar<br>- 15 (2011-2012)                                                       |    |
| Vraag om uitleg van de heer Ludo Sannen tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de invoering van brede bachelors in het universitair onderwijs<br>- 22 (2011-2012)                                                       |    |
| Vraag om uitleg van mevrouw Marleen Vanderpoorten tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de verlengde studieduur van het hoger onderwijs<br>- 127 (2011-2012)                                                           |    |
| Vraag om uitleg van de heer Boudewijn Bouckaert tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de aanvraag vanuit de universiteiten tot verlenging van de masteropleiding<br>- 162 (2011-2012)                                  |    |
| Vraag om uitleg van de heer Boudewijn Bouckaert tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het pleidooi van rectoren voor een grondige hervorming van de bacheloropleidingen<br>- 163 (2011-2012)                           | 12 |
| Vraag om uitleg van mevrouw Sabine Poleyn tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de impact van het financieringsdecreet op de driedelige opdracht van het hoger onderwijs<br>- 14 (2011-2012)                           | 32 |
| Vraag om uitleg van mevrouw Vera Celis tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het verhogen van de studentenmobiliteit<br>- 24 (2011-2012)                                                                               | 35 |

Vraag om uitleg van mevrouw Marleen Vanderpoorten tot de heer Pascal Smet,  
Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over studeren  
in het buitenland  
- 33 (2011-2012)

35

■



**Voorzitter: de heer Boudewijn Bouckaert**

**Vraag om uitleg van de heer Jan Roegiers tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de dreigende stopzetting van de financiering van de Belgian Pride - Gay Pride door de Vlaamse Regering - 79 (2011-2012)**

**Vraag om uitleg van mevrouw Irina De Knop tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het mogelijke einde van de Belgian Gay Pride - 86 (2011-2012)**

**Vraag om uitleg van mevrouw Goedele Vermeiren tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de financiering van de Gay Pride - 148 (2011-2012)**

**De voorzitter:** De heer Roegiers heeft het woord.

**De heer Jan Roegiers:** Voorzitter, minister, collega's, twee weken geleden verschenen er onheilspellende berichten in de Vlaamse media dat de Vlaamse Regering haar subsidie aan de jaarlijkse Belgian Pride - Gay Pride zou stopzetten.

Ik neem zelf al jarenlang deel aan die Gay Pride. Enkele jaren geleden zat de hele organisatie in het slop, maar sinds twee jaar kent die optocht opnieuw een groot succes, met vorig jaar 45.000, veelal feestende deelnemers, die een boodschap van verdraagzaamheid en diversiteit met zich meedroegen. Het ging niet alleen om mensen die worden omschreven als 'lesbian, gay, bisexual, transgender and intersexual people' (LGBTI), maar ook om veel gewone mensen en ouders die de Gay Pride mee wensen te steunen.

Blijkbaar dreigt de Belgian Pride het slachtoffer van zijn eigen succes te worden. De organisatoren verwachten volgend jaar nog meer volk, maar ze beschikken klaarblijkelijk niet over voldoende middelen om met de voorbereidingen te beginnen. Althans, zo staat het in de kranten. Meer deelnemers betekent immers meer personeel, meer animatie en meer veiligheidsvoorzieningen.

De Belgian Pride heeft inkomsten uit allerlei nevenactiviteiten, maar ook uit subsidies. Het is een organisatie van Çavaria, Arc-en-Ciel Wallonie en het Brusselse Regenbooghuis. De Vlaamse Regering betaalde vorig jaar 50.000 euro en de Vlaamse Gemeenschapscommissie 20.000 euro. Dat zorgde al voor twee derden van de bijdragen. Ook de Brusselse overheden deden hun duit in het zakje: de Brusselse Regering met 26.500 euro en de stad Brussel met 13.000 euro. Het Waalse Gewest, met 9000 euro, en de Franse Gemeenschapscommissie, met 4000 euro, bleven een heel stuk achter met hun subsidie. Dat was de Inspectie van Financiën opgevallen. Daarom geeft ze al twee jaar na elkaar een negatief advies, dat de Vlaamse Regering niet heeft gevolgd. Volgens berichten in de media zou dat nu echter op de helling staan.

Minister, klopt de berichtgeving dat het Vlaamse luik van de financiering van de eerstvolgende Belgian Pride - Gay Pride dreigt te worden stopgezet vanwege de ongelijke bijdrage door de Brusselse, en vooral de Franstalige overheden? Zo ja, waarop baseert de Vlaamse Regering die beslissing precies en waarom zou ze ditmaal wel het negatieve advies van de Inspectie van Financiën volgen? Is die beslissing definitief? Hebt u stappen gezet om uw Franstalige en Brusselse collega's te overtuigen om hun bijdrage aan de organisatie van de Belgian Pride gevoelig op te trekken en wat hebben die stappen tot nog toe opgeleverd? Hoe zien u en de Vlaamse Regering de toekomst en/of het voortbestaan van de Belgian Pride - Gay Pride?

Minister, hieraan wil ik nog een politieke vraag koppelen. Als sommige regionale overheden een duidelijk minder grote bijdrage leveren aan iets wat de Vlaamse Gemeenschap belangrijk

vindt en wenst te subsidiëren, in welke mate moet die beslissing uw beslissing dan beïnvloeden? Dat is een politieke discussie waard die deze beslissing overstijgt.

**De voorzitter:** Mevrouw Vermeiren heeft het woord.

**Mevrouw Goedele Vermeiren:** Minister, recentelijk is er wat discussie ontstaan over de financiering van de jaarlijkse Belgian Pride, de vroegere Gay Pride. De heer Roegiers heeft het belang daarvan zopas onderstreept. De optocht door Brussel, die aandacht vraagt voor de rechten van holebi's in binnen- en buitenland, wordt mede mogelijk gemaakt door subsidies vanuit Vlaanderen, Brussel en Wallonië.

Het Waalse Gewest en de Franse Gemeenschapscommissie dragen namelijk samen zo'n 9000 euro bij, de Franse Gemeenschap 4000 euro maar onder voorbehoud. Aan Vlaamse kant subsidieert de Vlaamse Regering de Belgian Pride met zo'n 50.000 euro. Daarbovenop komt nog eens 20.000 euro van de Vlaamse Gemeenschapscommissie. De Brusselse Regering sponsort zo'n 26.500 euro en de stad Brussel draagt 13.000 euro bij. Dat is een hele puzzel om de Belgian Pride mogelijk te maken.

Die ongelijke bijdragen zorgden ervoor dat de Inspectie van Financiën, die Vlaanderen moet adviseren, de voorbije twee jaar negatieve adviezen uitschreef. Ze stelt onder andere vragen bij de hoogte van de bijdragen van de Vlaamse en de Franse Gemeenschap, en vooral bij de ongelijkheid van die bijdragen. Minister Muyters heeft twee jaar na elkaar de bijdrage van de Vlaamse Regering tegen het advies van de inspectie in goedgekeurd, maar overweegt dat volgend jaar niet langer te doen. Daarmee staat de Vlaamse bijdrage voor de Gay Pride op de helling, tenzij natuurlijk de Franse Gemeenschap een vergelijkbare inspanning levert.

De Belgian Pride stelt echter zelf dat het financieringsprobleem bij het evenement ruimer is dan de tegenstelling Nederlandstalig-Franstalig. Pridevoorzitter Deman liet in de pers verstaan dat om historische redenen in het verleden het grootste deel van de subsidie van de Belgian Pride van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest kwam. Sinds twee jaar betaalt Vlaanderen het leeuwendeel.

Deman heeft alle regeringen en gewesten van dit land rond de tafel samengebracht. Volgens hem heeft elke partner daar het belang van het evenement onderstreept. Christos Doukeridis, de minister-president van de Commission communautaire française (COCOF), liet inmiddels weten dat hij de financiële steun van 5000 euro volgend jaar wil optrekken tot 20.000 euro. Volgens Deman bereidt de Franse Gemeenschap eveneens voorstellen voor. Verder wordt nog steun verwacht van organisaties zoals de Nationale Loterij.

Minister, hopelijk is daarmee de toekomst van die manifestatie verzekerd. Al jaren zijn wij ook voorvechters van de rechten van holebi's. Dat is toch niet te onderschatten. De agressie, onder meer in Brussel, ten aanzien van holebi's, die voor het reces al ter sprake is gekomen in de plenaire vergadering, toont trouwens aan dat die strijd voor verdraagzaamheid nog lang niet is gestreden.

Minister, mijn concrete vragen sluiten deels aan bij die van de heer Roegiers. Was u aanwezig bij het overleg waarover de heer Deman het had? Wat is er op die bijeenkomst concreet beslist? Is er al iets beslist? Welke toezeggingen hebben de andere overheden gedaan?

**De heer Boudewijn Bouckaert:** Ik heb ook nog enkele opmerkingen. Ik heb helemaal niets tegen die manifestatie. Onlangs heb ik nog een uitzending gezien over Brazilië, waaruit bleek dat daar per jaar 195 homoseksuelen worden vermoord wegens hun seksuele geaardheid. Die verdraagzaamheid tegenover homoseksuelen is dus absoluut nog geen verworvenheid in de wereld. Het is dus goed dat dergelijke manifestaties er komen. Of die moeten worden gesubsidieerd, moet eens worden bekeken in een algemeen debat over wat wij Subsidiestan noemen. Behoort dat tot de kerntaken van de overheid of moeten de deelnemers dat uit eigen zak betalen? Dat is echter een algemeen debat dat eens moet worden gevoerd.

De vraag van de heer Roegiers over het communautaire aspect is terecht. Als de andere partners, namelijk Brussel en de Franse Gemeenschap, niet meer willen betalen, moeten wij dan onze betaling stopzetten? Wat dat betreft, kampen we enigszins met het probleem dat men in de economie het ‘free-ridership’ noemt: Brussel en de Franse Gemeenschap besluiten hun bijdragen te verminderen, want Vlaanderen betaalt toch. Mocht Vlaanderen als enige subsidies geven en de andere overheden betalen niets of bijna niets meer, dan vind ik dat we misschien kunnen vragen dat de Belgian Gay Pride de Flemish Gay Pride zou worden. Ik vind dat wie betaalt, bepaalt. Dat mag toch ook wel eens worden gezegd.

**De voorzitter:** De heer Wienen heeft het woord.

**De heer Wim Wienen:** Ik was eigenlijk niet van plan om me in het debat te mengen, maar na uw betoog voel ik me toch enigszins genoodzaakt om dat te doen. Nu wordt immers gevraagd of dit al dan niet een communautaire discussie is, of het terecht is dat Vlaanderen dan zijn subsidies terugschroeft of zelfs afschaft omdat de anderen niet betalen. Zou het dan niet beter zijn om van de Belgian Gay Pride de Flemish Gay Pride te maken? Mijnheer Bouckaert, ik vind dat het daar niet om gaat. U was beter gestopt na het begin van uw betoog. Toen hebt u gevraagd of het subsidiëren van zoiets een kerntaak is van de Vlaamse overheid. Het is tenslotte een flink uit de kluiten gewassen betoging, met heel veel randanimatie erbij, waarbij wordt opgekomen voor holebirechten. Met rechten voor holebi's heb ik geen probleem. Ik vind het ook terecht dat ook de Vlaamse Regering bezig is om daar een punt van te maken en dat ze sensibiliseert met betrekking tot dit onderwerp. Het is dus een goede zaak. Opkomen voor rechten voor holebi's is geen foute zaak, maar om daarvoor dan een betoging te subsidiëren, vind ik dan weer enigszins van het goede te veel. De vraag moet dus eigenlijk zijn: is dit een kerntaak voor de Vlaamse overheid? Ik denk dat ik namens mijn fractie mag zeggen dat dit niet het geval is.

**De voorzitter:** Mevrouw De Knop heeft het woord.

**Mevrouw Irina De Knop:** Voorzitter, de heer Roegiers heeft het probleem geschetst. Er blijkt inderdaad een probleem te zijn met de financiën. De Inspectie van Financiën zou vragen hebben gesteld bij het feit dat de bijdragen van de Vlaamse en Franse Gemeenschap ongelijk zijn. Ze heeft haar bedenkingen kracht bijgezet door het verlenen van een negatief advies. Uit de cijfers blijkt dat de Vlaamse Regering met 50.000 euro en de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC) met 20.000 euro dit jaar hebben gezorgd voor twee derde van de bijdragen. De gezamenlijke bijdragen van het Waalse Gewest en de COCOF beperken zich tot een poore 9000 euro. Ondanks het negatieve advies van de Inspectie van Financiën heeft Vlaams minister van Financiën Muyters de bijdrage van de Vlaamse Regering toch twee keer na elkaar goedgekeurd. Voor 2012 zou de minister de vinger blijkbaar op de knip willen houden, tenzij de Franse Gemeenschap qua inspanningen gelijk oversteekt. Volgens de Waalse holebivereniging Arc-en-Ciel Wallonie kan de Waalse Regering haar bijdrage niet verhogen omdat ze enkel voor Wallonië bevoegd is. Bij de Franse Gemeenschap zouden er dan weer een aantal andere criteria gelden die maken dat men niet meer geld kan vrijmaken. Overleg tussen de verschillende overheden en de organisatie van de Gay Pride vonden plaats. Volgens coördinator De Bruyne zou de overheid vandaag moeten laten weten hoeveel ieder wil bijdragen.

Minister, bevestigt u dat uw collega van Financiën en Begroting heeft te kennen gegeven geen middelen meer te willen goedkeuren voor de Belgian Gay Pride indien de Franse Gemeenschap geen vergelijkbare bijdrage levert? Wat wordt er precies bedoeld met ‘vergelijkbare bijdrage’? Moet dit werkelijk identiek zijn? Bent u van oordeel dat de Vlaamse Gemeenschap toch de Belgian Gay Pride moet blijven steunen, zelfs als de Franse Gemeenschap haar financiële steun terugtrekt? Moet volgens u de Belgian Gay Pride sowieso verder kunnen blijven bestaan? Zo ja, onder welke naam en tegen welke voorwaarden? Welke acties zult u ondernemen om het voortbestaan van de Belgian Gay Pride te verzekeren?

**De voorzitter:** Minister Smet heeft het woord.

**Minister Pascal Smet:** Voorzitter, u hebt in de pers inderdaad een artikel over de Belgian Pride kunnen lezen.

De Pride wordt gefinancierd door verschillende overheden. Hoe ziet dat financieringsplaatje er uit? Vanuit mijn budget, zowel van Gelijke Kansen als van Coördinatie Brussel, kwam er respectievelijk 25.000 euro, in totaal dus 50.000 euro. De Vlaamse Gemeenschapscommissie droeg 20.000 euro bij, de Brusselse Regering 26.500 euro, de stad Brussel 13.000 euro, aangevuld met logistieke steun. De Waalse Gewestregering en de Franse Gemeenschapscommissie financierden slechts voor een bedrag van 9000 euro. Ten slotte was er een aangekondigde maar niet bevestigde bijdrage van 4000 euro vanuit de Franse Gemeenschapsregering.

Uit dit overzicht blijkt dat de bijdragen vanuit de verschillende overheidsinstanties erg ongelijk verdeeld zijn. Vooral vanuit de Franstalige overheden kwam er zeer weinig financiële ondersteuning. Dat is de reden waarom ik, voor het krantenartikel, op 23 september een brief heb gestuurd naar mijn collega's Rudy Demotte, minister-president van de Franse Gemeenschapsregering, Christos Doulkeridis, minister-president van de COCOF, Fadila Lanaan, minister van Gelijke Kansen in de Franse Gemeenschapsregering, en Eliane Tillieux, Waals minister van Gelijke Kansen, om hen te wijzen op de ongelijke verdeling en op de financiële noden van de Belgian Pride. Ik vroeg hun om werk te maken van een meer eerlijke en substantiële financiering. De rondetafel, die op 15 september werd georganiseerd, kwam er mede op mijn suggestie. Het spreekt voor zich dat ik op dat overleg vertegenwoordigd was.

Ik wil toch iets zeggen over de Belgian Gay Pride. Eind 2008 nam ik het initiatief om met alle stakeholders aan tafel te schuiven. De Pride was op dat moment aan het wegdeemsteren, zoals de heer Roegiers terecht zei. Er was een conflict tussen de verenigingen die de Pride organiseren en de horeca, die erg belangrijk is voor het feestelijke element. Ook de relatie tussen de drie organiserende koepelverenigingen was niet opperbest. Dat maakte dat de Pride niet goed werd georganiseerd en onvoldoende werd gedragen door middenveld en overheid. De impact was navenant.

Achter de schermen heb ik er dan, samen met de heer Philippe Close, schepen van Toerisme van de stad Brussel, voor gezorgd dat de Pride zou verschuiven van een klassieke 'betoging' – zoals de heer Wienen dat noemt – naar een feest van de diversiteit. U weet dat er heel veel niet-holebi's naar de Pride komen kijken en zelfs meedoen. En dat is eigenlijk de bedoeling: net zoals in andere steden, moet het een feest van de diversiteit worden. Dat is ook de reden waarom ik eerst als Brussels minister en collegelid van de Vlaamse Gemeenschapscommissie een bijdrage heb gegeven, en later ook als Vlaams minister: omdat ik het belangrijk vind dat we, ongeacht de afkomst en zeker in de hoofdstad van Europa, er als Vlaamse Gemeenschap iets positiefs van maken. Aangezien we toch iets meer financiële slagkracht hebben, leek het me ook nuttig om dat te doen. Het feest is kunnen evolueren omdat een aantal mensen op het terrein – van de oude ploeg aangevuld met de nieuwe ploeg en twee politici, Philippe Close en ikzelf – ervoor gezorgd hebben dat er een beweging kwam die in de positieve richting ging.

Als het een Belgische manifestatie is, waar Vlaamse, Waalse, Brusselse maar ook Europese holebi's komen, dan lijkt het me nuttig dat ook alle overheden correct financieren. Ik vind dat er nu een onevenwicht in de financiering zit. Het klopt dat de Inspectie van Financiën er vragen over stelt. Minister Muyters en ikzelf hebben die overruled in de regering. Ik ben nog altijd van plan om in de toekomst dat geld te blijven geven, maar ik vind dat ook de andere overheden moeten worden aangezet om meer te betalen.

De heer Roegiers heeft ook een vraag gesteld over mijn bevoegdheid voor Brussel. In de subsidiegids staat duidelijk vermeld dat voor tweetalige initiatieven naar een financiële inspanning van de twee grote gemeenschappen moet worden gestreefd. De organisator is verplicht hiertoe aantoonbare inspanningen te leveren. De subsidiegids legt echter niet op dat



er uiteindelijk een gelijke subsidiëring moet zijn. Indien we dit wel zouden opleggen, zou de Vlaamse overheid zich om beleidsdaden te kunnen stellen aan de beslissingen van een andere overheid ondergeschikt maken. Dat lijkt me niet interessant. Het is mogelijk dat wij een tweetalig evenement belangrijk vinden en willen subsidiëren. We mogen ons niet afhankelijk maken van de beslissing van een andere overheid dat al dan niet ook te doen. Op die manier zouden we in ons eigen vlees snijden.

Het antwoord is dus: neen, we koppelen dit niet. De organisatoren moeten er echter wel maximaal en aantoonbaar naar streven. Ze moeten de andere overheden om geld vragen. Indien die andere overheden geen geld willen geven, moet dit volgens mij ook publiek worden gemaakt. De deelnemers aan en de organisatoren van het feest mogen dat duidelijk weten. Ik zal dit feest vanuit de beleidsdomeinen Brussel en Gelijke Kansen in elk geval blijven ondersteunen.

De voorzitter heeft daarnet, zeker in het licht van Europalia, een mooie vergelijking met Brazilië gemaakt. Op sommige vlakken hebben we zeker nog een lange weg af te leggen. De situatie is hier gelukkig wel beter. Mensen worden niet langer vanwege hun seksuele oriëntatie uitgemoord. Ze worden in Brussel, in Antwerpen of soms in Gent wel nog in elkaar geklopt. Wanneer in Sao Paulo een Gay Pride wordt georganiseerd, zijn daar drie miljoen mensen aanwezig. De 45.000 aanwezigen in Brussel vullen slechts een klein straatje van Sao Paulo.

Ik vind het belangrijk dat de Pride in Brussel plaatsvindt. Ik ben blij dat het Vlaams Parlement het hiermee eens is. Op een bepaald ogenblik is er sprake geweest van een verhuis naar Antwerpen. Brussel is echter de hoofdstad van de EU en de positie van holebi's in de EU is nog steeds niet goed. Het lijkt me beter dat iedereen die boodschap in Brussel uitdraagt. Dat is ook een van de wensen van de organisatoren.

Tot slot wil ik nog opmerken dat het krantenartikel enig effect heeft gehad. De bedragen zijn al vermeld. Het betreft hier echter mondelinge toezeggingen. Ik ken mijn pappenheimers ondertussen. Dat moet ook nog formeel worden bevestigd.

De heer Doukeridis van de COCOF zou het bedrag van 5000 euro tot 30.000 euro optrekken. Mevrouw Lalaan van de Franse Gemeenschap zou het bedrag van 4000 euro tot 15.000 euro optrekken. Minister-president Demotte en zelfs minister Milquet zouden ook een bijdrage leveren. Zelfs minister Milquet heeft dit initiatief ontdekt en wil met geld over de brug komen. Bovendien zou zij door middel van een sociale maribel eventueel een oplossing voor de werknemers proberen te vinden.

De toekomst van de Pride ziet er wat rooskleuriger uit. Vandaag vindt hierover een nieuwe rondetafel plaats. We zullen zien wat daar de resultaten van zijn.

**De voorzitter:** De heer Roegiers heeft het woord.

**De heer Jan Roegiers:** Ik dank de minister voor zijn antwoord. Met enige zin voor dramatiek zou ik kunnen stellen dat de Pride gered is. Als ik het antwoord goed begrijp, is de Pride echter nooit in gevaar geweest. De minister heeft er eigenlijk nooit aan getwijfeld de Pride verder te subsidiëren.

Op zich is dat misschien geen wereldschokkend nieuws. Het is echter belangrijk dat die steun toegekend blijft en dat dat ook met zo veel woorden wordt gezegd. Dat is zeker een goede zaak. Ik dank dan ook de andere volksvertegenwoordigers die het woord hebben genomen en die het belang van de Pride hebben onderstreept. Zij hebben laten weten hoe belangrijk dat voor hun fractie is.

De minister heeft deze boodschap gebracht op een moment waarop het geweld ten aanzien van holebi's, vooral in de hoofdstad, hand over hand toeneemt. We moeten dat niet onder de mat vegen. Het is belangrijk dat dergelijke manifestaties plaatsvinden.

Dat brengt me bij de woorden van de voorzitter, die zich vragen stelt bij subsidies voor dergelijke manifestaties. Hij vraagt zich af of dit een kerntaak van de overheid is. Ik denk dat ik namens mijn hele fractie spreek als ik zeg dat het antwoord op die vraag ondubbelzinnig ja is.

Ik heb de reden eigenlijk al vermeld. De Pride is een feest dat niet enkel om diversiteit draait, het is ook een boodschap van verdraagzaamheid. Het is een statement van 45.000 mensen en, hopelijk, de komende jaren van nog veel meer mensen. De boodschap is dat geweld ten aanzien van holebi's onaanvaardbaar is en met alle mogelijke middelen moet worden bestreden.

We kunnen ons natuurlijk de vraag stellen of die boodschap door middel van een dergelijke manifestatie of op een andere manier moet worden verkondigd. Dit lijkt me een positieve manier om de boodschap naar buiten te brengen. De heer Sannen heeft me net gezegd dat we ook praatgroepen zouden kunnen subsidiëren. Hij pleit daar, voor alle duidelijkheid, niet voor. De Pride kan een belangrijke, positieve optocht zijn om een boodschap naar buiten te brengen.

Samengevat: ik dank de minister voor zijn antwoord en voor zijn engagement om de Pride verder te subsidiëren.

**De voorzitter:** Mevrouw De Knop heeft het woord.

**Mevrouw Irina De Knop:** Minister, uw antwoord is ondubbelzinnig. U wilt de Belgian Gay Pride blijven ondersteunen. Volgens u moet dit een feest van de diversiteit worden. Aangezien ik u altijd over de Pride hoor praten, veronderstel ik dat er binnenkort in de vorm van sluipende besluitvorming een titelwijziging of naamsverandering zit aan te komen. Dit is overigens niet negatief bedoeld. *(Opmerkingen van minister Pascal Smet)*

Volgens mij is het een goede zaak dat u het feest breder wil opentrekken en de diversiteit wil bejubelen. In die zin zal het voor mijnheer Wienen op een dag misschien toch nog aanvaardbaar worden – alhoewel.

**De heer Wim Wienen:** Wat voor een opmerking is dat nu weer?

**Mevrouw Irina De Knop:** U hebt het nogal moeilijk met diversiteit, maar dat is een persoonlijke noot.

Minister, het is inderdaad belangrijk – en ik hoor u dat heel graag zeggen – dat u de Pride in Brussel wilt houden. Brussel is nog altijd de hoofdstad van Vlaanderen, al vergeten sommigen dat wel eens. Het is ook symbolisch heel belangrijk om deze manifestatie in onze hoofdstad te houden. Zoals de heer Roegiers zegt, is het ook een belangrijk signaal voor de gemeenschap zelf die regelmatig wordt belaagd, hetzij met geweld, hetzij met verwijten en pestgedrag. Dat is, wat mij betreft, absoluut ontoelaatbaar. Alleen al daarvoor wil ik u feliciteren dat u die organisatie ondersteunt en dat u ook aan de kar van die organisatie trekt.

Wat u niet hebt gespecificeerd, is of het bedrag van de Vlaamse overheid hetzelfde zal blijven.

**Minister Pascal Smet:** Dat blijft in principe hetzelfde.

**Mevrouw Irina De Knop:** Ik dank u voor uw antwoord. Ik denk dat de holebigemeenschap vandaag verheugd zal zijn.

**De voorzitter:** Mevrouw Vermeiren heeft het woord.

**Mevrouw Goedele Vermeiren:** Minister, u hebt een heel duidelijk en overzichtelijk antwoord gegeven. Ik onthoud dat de Pride, die een belangrijke manifestatie is in Brussel, niet in gevaar komt. Het moet een feest van de diversiteit worden. Ik ben verheugd, niet alleen omdat u aan de kar trekt om er wat meer leven in te blazen, maar ook omdat u de financiering bent gaan bekijken. U hebt de verschillende actoren rond de tafel gebracht en dat in alle openheid besproken.

Een aantal bedragen worden opgetrokken. Dat is bevestigd, maar voorlopig nog niet formeel. Eventueel gebeurt dat deze namiddag tijdens de rondetafel. We hopen daarop. Het is belangrijk dat de toekomst van die manifestatie in Brussel wordt verzekerd. Ik veronderstel dat we het resultaat zo snel mogelijk zullen vernemen.

**De voorzitter:** De heer Wienen heeft het woord.

**De heer Wim Wienen:** Mevrouw De Knop, ik hoop uit de grond van mijn hart dat u nog heel lang parlamentslid zult zijn en een lange parlementaire carrière zult hebben, zodat u binnen enkele jaren misschien een debat op een volwassen manier kunt voeren.

Mijnheer Roegiers, u kunt dat wel, en om die reden respecteer ik u ook. Het is inderdaad een verschil tussen mijn fractie en de uwe – gelukkig maar dat er verschillen zijn – dat wij dat geen kerntaak vinden. U vindt dat wel. U hebt het ook over het toenemend geweld op holebi's. Dat is een heel belangrijk punt. Alleen vrees ik een beetje dat de Belgian Pride, of binnenkort misschien de Flemish Pride of de Pride tout court, daar weinig soelaas zal aan bieden. We weten immers heel goed dat de toename van het geweld op holebi's op dit moment vooral uit een bepaalde bevolkingsgroep komt, zeker hier in Brussel. Ik denk dat we dan andere maatregelen moeten treffen. Misschien kan men overwegen – maar dat is natuurlijk een federale bevoegdheid – om daar op justitieel vlak iets aan te doen. Wanneer men een misdrijf pleegt dat is ingegeven door racisme, dan is dat een bezwarende omstandigheid. In die zin kan daar ook aan worden gewerkt wanneer men geweld pleegt op holebi's vanwege hun geaardheid. Dat zou eveneens een bezwarende omstandigheid kunnen zijn. Deze maatregel is misschien nuttiger in geval van geweldpleging, wat altijd te veroordelen is, dan het subsidiëren door de Vlaamse Regering van zoiets als de Belgian Pride.

**De heer Boudewijn Bouckaert:** Ik onderschrijf de doelstellingen van deze manifestatie. Daar bestaat geen twijfel over. Wanneer er een debat moet worden gevoerd over subsidies, dan gaat het niet over de subsidies van de Vlaamse overheid aan de Gay Pride maar over de vraag wat de Vlaamse overheid moet subsidiëren. Het verbaast me dat de kritische houding van de liberalen ten opzichte van de subsidiëring volledig wordt opgegeven.

Subsidies hebben allerlei neveneffecten. Er worden subsidies toegekend aan tal van verenigingen. Het gevolg is dat verenigingen worden opgericht om subsidies te krijgen. Men krijgt dus een lawine van aanvragen voor subsidies. Daarnaast worden subsidies ook vaak gebruikt om stemmen te kopen. Wie iets kent van public choice – een liberaal zou dat toch moeten kennen –, weet dat dit een van de technieken is waarmee politici stemmen kopen.

We moeten een kritische houding aannemen ten opzichte van subsidies. Gisteren nog zei minister-president Peeters dat hij in Vlaanderen wel gedwongen is om met veel subsidies te werken omdat hij geen fiscaal beleid kan voeren. Ik vind dat wel eens de vraag mag worden gesteld naar het toekennen van subsidies in het algemeen, maar niet alleen naar aanleiding van deze subsidiëring.

De heer Reekmans heeft een schriftelijke vraag gesteld over subsidies aan minister Bourgeois en minister Smet. Ik sta te kijken van de bedragen van die subsidies. Daar mag dan ook wel eens een kritische bevraging over zijn. Er zijn immers nog zoveel andere noden in Vlaanderen.

**De voorzitter:** Mevrouw De Knop heeft het woord.

**Mevrouw Irina De Knop:** Ik word hier op twee flanken aangevallen. Het lijkt me belangrijk dat we hier een sereen debat voeren. Het mag niet de bedoeling zijn een welles-nietesspelletje tussen de fracties te ontketen.

Mijnheer Wienen, ik heb gezegd dat uw partij het moeilijk heeft met diversiteit. U gaf te kennen dat u het zeer moeilijk hebt met de Gay Pride. Ik heb dus niet gelogen.

**De heer Wim Wienen:** Wanneer heb ik gezegd dat ik het zeer moeilijk heb met de Gay Pride?

**Mevrouw Irina De Knop:** Misschien hebt u dat niet letterlijk zo gezegd. Ik leid dat uit uw antwoord af. U had het ook over kinderlijke reacties. Ik zou u willen aanraden om het debat van gisterennamiddag te herbekijken. Afgaande op de reacties op sommige banken zouden wij een goed gesprek kunnen hebben over wat volwassen reacties zijn.

Mijnheer Bouckaert, de discussie over het subsidiebeleid is een interessante discussie. Wij moeten dat erg goed evalueren. Het lijkt me echter wat ongelukkig om dit dossier aan te grijpen om dat te doen. In het onderwijs worden allerlei subsidies aan allerlei vzw's gegeven. Sommige worden goed besteed, andere dan weer minder. Als de overheid een initiatief zoals de Gay Pride wil promoten en de kwaliteit wil ondersteunen, dan moet zij ook een inspanning leveren. Hoe groot die subsidie moet zijn, is een andere kwestie. En natuurlijk moet worden toegekeken op de efficiënte aanwending van die middelen. Als wij echter een evaluatie maken, dan moeten wij dat doen op basis van een analyse van de subsidieverstreking aan alle beleidsdomeinen.

**De voorzitter:** Het incident is gesloten.

■

**Vraag om uitleg van mevrouw Veerle Heeren tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de gevolgen van de flexibilisering van het hoger onderwijs**  
- 2881 (2010-2011)

**Vraag om uitleg van mevrouw Vera Celis tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de wenselijkheid van een verbreding van de bacheloropleidingen en een studieduurverlenging van de masteropleidingen**  
- 2887 (2010-2011)

**Vraag om uitleg van mevrouw Sabine Poleyn tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de algemene studieduurverlenging van de master tot vijf jaar**  
- 15 (2011-2012)

**Vraag om uitleg van de heer Ludo Sannen tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de invoering van brede bachelors in het universitair onderwijs**  
- 22 (2011-2012)

**Vraag om uitleg van mevrouw Marleen Vanderpoorten tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de verlengde studieduur van het hoger onderwijs**  
- 127 (2011-2012)

**Vraag om uitleg van de heer Boudewijn Bouckaert tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de aanvraag vanuit de universiteiten tot verlenging van de masteropleiding**  
- 162 (2011-2012)

**Vraag om uitleg van de heer Boudewijn Bouckaert tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het pleidooi van rectoren voor een grondige hervorming van de bacheloropleidingen**  
- 163 (2011-2012)

**De voorzitter:** Mevrouw Heeren heeft het woord.

**Mevrouw Veerle Heeren:** Voorzitter, minister, collega's, de bundeling van de vragen biedt de kans een debat te organiseren, waarvoor dank. Bij het begin van een academiejaar doen traditiegetrouw belangrijke spelers allerlei uitspraken. Op dergelijke momenten klagen ouders

en studenten ook de mankementen aan. Zeven jaar geleden is het decreet over de flexibilisering van het hoger onderwijs goedgekeurd. De CD&V-fractie formuleerde toen heel wat opmerkingen. Een evaluatie op geregelde tijdstippen is nodig. Een evaluatie door het onderwijsveld zelf, maar ook met deelname van de ouders. Zij worden geconfronteerd met de nadelen van het systeem.

Zonder het systeem op zich in vraag te willen stellen – want het heeft veel positieve kanten – zijn er klachten over veel administratieve overlast voor het personeel van het hoger onderwijs. In de kranten hadden heel wat mensen uit het onderwijs zelf het daarover. Studenten zelf blijken vaak te shoppen tussen de verschillende opleidingen, wat duur is voor de gemeenschap én voor de ouders, zeker als blijkt dat dit soort van flexibel leren niet altijd tot een diploma leidt. Studenten verdwalen ook vaak in de eindeloze mogelijkheden van flexibel leren.

Men kan zich de vraag stellen of het systeem aan herziening toe is, en zo ja, hoe dat moet worden aangepakt. Wat is sinds de invoering van het flexibel hoger onderwijs in 2004 de impact ervan op het aantal behaalde diploma's? Zijn het er meer dan voorheen? Of minder? U hebt aan de rectoren voorstellen gevraagd om de administratieve last van flexibel leren te beperken. Daarop kwam al een reactie van de rectoren. Overweegt u een ingrijpende aanpassing van het systeem in zijn geheel, of enkel van de administratieve overlast ervan? Heeft het systeem niet geleid tot te veel keuzemogelijkheden voor de studenten, die daardoor – geheel in tegenstelling tot het opzet van het decreet – door de bomen het bos niet meer zien? Ouders vertellen mij dat zij zelf al lang door de bomen het bos niet meer zien. Zij weten niet goed wat hun zoon of dochter studeert.

Overweegt u bij een eventuele aanpassing van het systeem een beperking van de doorstroming van de studenten, een beperking van de aangeboden studierichtingen of een combinatie van beide? Staat de financiering van het hoger onderwijs, dat deel van de financiering verbonden aan het aantal uitgereikte diploma's van de instellingen, een moedige aanpak van de nadelen van het flexibel leren niet in de weg?

**De voorzitter:** Mevrouw Celis heeft het woord.

**Mevrouw Vera Celis:** Minister, via verschillende media konden we vernemen dat de universiteiten eind oktober een aanvraag zullen indienen bij de Erkenningscommissie van de Vlaamse overheid om nagenoeg alle eenjarige masters tot twee jaar te verlengen. Zij omschrijven het als een bekrachtiging van een reële toestand. De Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR) pleitte al langere tijd voor een veralgemeende invoering van tweejarige masters. Tegelijk wordt een verbreding van de bacheloropleidingen geopperd. Daardoor kan men volgens de universiteiten meer inzetten op studieoriëntatie en remediëren.

In het antwoord op een vraag van de heer Paul Delva over dezelfde thematiek, stelde u het volgende: “De voorstellen worden door de Erkenningscommissie getoetst aan een aantal criteria: de opleidingen kunnen aantonen dat de context tot een uitbreiding van de studieomvang noodzaakt; de opleidingen kunnen aantonen dat er een objectief probleem van studeerbaarheid bestaat en dat de nieuwe studieomvang en opbouw van het curriculum de studeerbaarheid significant zal verbeteren; de opleiding leidt in hoge mate tot een uitstroom naar onderzoeksloopbanen, gemeten; de betreffende instellingen hebben de capaciteit en de kritische massa inzake academisch en wetenschappelijk personeel en infrastructuur om de nieuwe opleidingen op een kwaliteitsvolle basis aan te bieden. De Vlaamse Regering neemt pas een beslissing na advies van de Erkenningscommissie hierover.”

De Vlaamse Vereniging van Studenten (VVS) is geen voorstander van een veralgemeende invoering van tweejarige masters en wijst erop dat studieduurverlenging niet per definitie leidt tot kwaliteitsverhoging. Daarnaast vreest de organisatie dat de tweejarige masters algemeen worden ingevoerd zonder het oude systeem te laten uitdoven. Ook uit verschillende

bevragingen onder studenten blijkt dat men het nut van een veralgemeende verlenging van de masteropleidingen niet echt inziet.

Minister, hoe staat u tegenover een zo goed als veralgemeende invoering van tweejarige masters? Hoe staat u tegenover het idee van een verbrede bachelor? Is er volgens u voldoende draagvlak bij de instellingen en studenten voor een veralgemeende invoering van tweejarige masters? Welke zouden de financiële repercussies zijn van een dergelijke operatie? Hebt u al een zicht op de timing van een dergelijke operatie, onder voorbehoud van een positieve beslissing?

**De voorzitter:** Mevrouw Poleyn heeft het woord.

**Mevrouw Sabine Poleyn:** Mijn vraag ligt in de lijn van die van mevrouw Celis. Via het Structuurdecreet kunnen instellingen een verlenging vragen van hun master, om van één jaar naar twee jaar te gaan, wat nu blijkbaar veralgemeend zal gebeuren.

Het lijkt me evident dat voor een studieduurverlenging van welke aard dan ook de kwaliteitsbewaking voorop moet staan. Men moet kunnen aantonen dat men de kwaliteit niet meer kan behalen met de huidige structuur. Ook moet het kostenplaatje billijk zijn. Daarover lees ik niets in uw antwoord op de vraag van de heer Delva. De maatschappij heeft kosten zoals de kost van de opleiding en studiebeurzen en ook de onbeschikbaarheid voor arbeidsmarkt kun je als een maatschappelijke kost zien. Ook de instelling heeft kosten, net als de student, direct en indirect. Ik wijs niet enkel op de financiële kost voor de student, maar ook op het feit dat die een jaar langer moet studeren, een jaar later op de arbeidsmarkt komt en langer blijft rondlopen als niet-actieve bevolking. Dat heeft ook psychische gevolgen. Mevrouw Brouwers wijst er ook op dat de steden niet altijd een antwoord kunnen bieden op het toenemende aantal studenten.

Een veralgemeende aanvraag is vooral het kopiëren van de Angelsaksische master, die meestal twee jaar is. Die staat los van de Vlaamse context, met een gegarandeerde inhoud en kwaliteit en een andere arbeidsmarkt. Volgens mij was dit ook niet de bedoeling van de decreetgever bij de invoering van de bamastructuur.

Ook bij de zogenaamde integratie van de academiserende opleidingen in de universiteit – of de ‘inkantelende’, zoals de heer Bouckaert ze noemt – stelden wij in de maatschappelijke beleidsnota duidelijk dat de profielen van bijvoorbeeld de industrieel ingenieur en de burgerlijk ingenieur gescheiden en gewaardeerd moeten blijven, niet het minst omdat beide gewaardeerd worden op de arbeidsmarkt. Een verlenging van de opleiding tot industrieel ingenieur naar vijf jaar lijkt een eerste stap in de versmelting van beide, wat noch voor de burgerlijk noch voor de industrieel ingenieurs wenselijk lijkt. In die zin reageerde Agoria een tijdje geleden dat een goede industrieel ingenieur perfect binnen vier jaar opgeleid kan worden. Ook in het kader van de activering van de bevolking en de grote nood aan in dit geval technisch opgeleide mensen, lijkt een studieduurverlenging niet opportuun.

Minister, welke aanvraag is er juist ingediend? Is er een veralgemeende aanvraag of was dat enkel een principe of een uitspraak? Deelt u de analyse dat dat niet de bedoeling was van het Structuurdecreet?

Wat is het verder verloop van de procedure? Aan welke criteria wordt dit getoetst? Moet men de economische en academische meerwaarde aantonen? Moet men de kwaliteit garanderen, om te vermijden dat gewoon vakken worden uitgesmeerd over de tijd? Worden de kosten vanuit de verschillende invalshoeken berekend? Op welke kost schat u de aanvraag? Wordt dat ergens berekend en door wie? Welke kost is legitiem? Is de aanvraagprocedure transparant voor het parlement?

Hoe is een studieduurverlenging te rijmen met de flexibilisering? De facto studeren studenten af in juni-juli van het normale jaar, maar velen gaan verder tot september of een ander moment in de loop van het volgende jaar. Is het wel nodig om naar een verlenging te gaan als

we die flexibilisering hebben? Ik sluit me aan bij de bedenkingen van mevrouw Heeren over de flexibilisering.

Minister, bent u bereid onze bekommernissen over te maken aan de aanvragers?

**De voorzitter:** De heer Sannen heeft het woord.

**De heer Ludo Sannen:** Voorzitter, minister, ik vind het goed dat al deze vragen gebundeld worden. Als je bij het begin van het academiejaar de kranten openslaat, dan vind je van alles en nog wat over het hoger onderwijs, uitlatingen van rectoren en betrokkenen. Ik denk bijvoorbeeld aan de flexibilisering, waarover mevrouw Heeren het had.

Ik was bijvoorbeeld verrast door een uitlating van de rector van Hasselt, die het zalmpincipe in vraag stelt. In de hele hervorming van het hoger onderwijs zeggen we toch dat het goed is dat mensen bijvoorbeeld beginnen met een professionele bachelor en kunnen doorstromen. Hij stelt die keuze in vraag waar anderen dan weer voor pleiten. De hele problematiek van het aantal studenten in de hogescholen staat vandaag ook nog eens in de krant. Tezelfdertijd vraagt men wel een veralgemeende uitbreiding van de masters, waardoor je waarschijnlijk nog een massa meer studenten gaat hebben. Dan zit je nog met de infrastructurele problemen, de hele financiering, de kostprijs, het hogere inschrijvingsgeld. Daarin willen sommigen variaties brengen. Vandaag wordt er gepleit voor een algemene verhoging van het inschrijvingsgeld, ook voor de hogescholen.

Daarbovenop komt, naast de veralgemeende invoering van de masters, nu ook plotseling het verhaal van rector Waer van de K.U.Leuven over de verbreding van de bachelors. Ook dit kan je op verschillende manieren interpreteren. Bedoelt hij nu met een verbreding van de bachelor een soort organisatie van een propedeuse waardoor hij hoopt een bijdrage te kunnen leveren tot een betere oriëntering? De vraag die kan worden gesteld is of het een taak is om nog eens die oriëntering te realiseren, ofwel dat je die oriëntering plaatst in het secundair onderwijs en de overgang van het secundair naar het universitair onderwijs.

Voor mij is het niet heel duidelijk. Aan de ene kant zegt hij: we kunnen al die bachelors beperken tot een deel brede bachelors. Dat is natuurlijk een verbreding van de bachelors. Een verbreding van de bachelors kan echter ook zijn de intrinsieke waarde van een bredere kennis en wetenschap te erkennen en in te bouwen in de verschillende bachelors die bestaan. Ook dat kan een waarde hebben. Er kan dus nog heel wat discussie zijn. De rectoren zouden u een voorstel doen, minister. We zullen zien wat er in dat voorstel zit.

U hebt er ook op gereageerd en gezegd dat u afwacht. Er kunnen positieve dingen komen. U hebt geen duidelijke uitspraak gedaan, wat ook logisch is omdat de onduidelijkheid nog troef is in al die verhalen.

Voorzitter, dat neemt niet weg dat het goed is dat u deze zaken hebt gebundeld en we een beetje breder het debat kunnen voeren en dat we ook snel in de commissie het debat kunnen voeren over wat de oriëntaties zijn, los van de grote tegenstellingen die we in de media daarover vinden.

Minister, welke meerwaarde ziet u voor de brede bachelors aan de universiteiten? Welke potentiële effecten ziet u op de aansluiting tussen secundair en hoger onderwijs en de aansluiting tussen bachelor en master? Beschouwt u het eerste jaar van een dergelijke brede bachelor als een soort propedeuse, of dient men de verbreding te zien in een totaalpakket? Misschien zijn de vragen een beetje voorbarig, maar anderzijds kunnen ze tezelfdertijd ook al oriënterend zijn voor rectoren die denken met een nieuw voorstel te moeten komen.

Ziet u de invoering van brede bachelors in het kader van de implementatie van een algemene tweejarige master of als een losstaand idee? Het lijkt me logisch dat het doortrekken van de masters naar een veralgemeende tweejarige opleiding, iets meer ruimte creëert in de bachelors. Minister, ik hoop dat bij een veralgemeende tweejarige master de lerarenopleiding als een geïntegreerd deel van die masters zal worden beschouwd, anders denk ik dat we bij de

toekomstige toestroom van leraren bijkomende problemen zouden realiseren. Beschouwt u de komst van de brede bachelors als een vervanging of een aanvulling op de gespecialiseerde bachelors? Wat is de rol van de Vlaamse Regering in de mogelijke uitvoering van deze plannen? Laten we wel wezen: in zekere zin kunnen de universiteiten uit zichzelf het curriculum van de bachelors wijzigen zonder dat de minister moet ingrijpen.

**De voorzitter:** Mevrouw Vanderpoorten heeft het woord.

**Mevrouw Marleen Vanderpoorten:** Voorzitter, minister, collega's, ik sluit me graag aan bij de vragen van vorige sprekers, waaruit mijns inziens een zeker scepticisme met betrekking tot de studieduurverlenging voorzichtig tot uiting komt. Volgens mij zijn er in dit debat twee delen: een zuiver onderwijsdeel en een deel dat een link heeft met de arbeidsmarkt.

In de aanloop naar het nieuwe academiejaar werd er veel geschreven over de al dan niet noodzakelijke algemene verlenging van de masters tot twee jaar en over de verbreding van de bacheloropleidingen. Deze voorstellen hebben andere doelstellingen, maar beide hebben ze als effect dat de studietijd drastisch zal verlengen. Tegelijkertijd is iedereen het erover eens dat studenten veel tijd verliezen door de verkeerde studiekeuze te maken bij het begin van hun carrière als student op 18-jarige leeftijd na het secundair onderwijs. Volgens ons is er dan ook dringend nood aan een algemene en gedragen visie vanwege het beleid over de toekomst van het hoger onderwijs op het vlak van de instroom en toegankelijkheid, de oriëntering en de finaliteit ervan.

Het tweede aspect is het arbeidsmarktdebat, meer bepaald over langer werken met het oog op de betaalbaarheid van pensioenen. Ook dat debat wordt gevoerd, weliswaar op andere fora. Bij het debat over langer werken gaat de aandacht bijna uitsluitend naar de eindeloopbaanproblematiek. Een korte loopbaan heeft echter niet alleen te maken met het te vroeg uit de arbeidsmarkt stappen, maar ook met het later intreden. Bij langer werken moet dus zowel het begin als het einde van de loopbaan worden bekeken. Beter opgeleide jongeren zijn productiever en zijn gedurende hun loopbaan ook veel minder werkloos, dat bewijzen studies. Op zich is dat een goede evolutie. De vraag is echter of dit proces eindig is. Heeft het zin om steeds langer te studeren en steeds later de stap te zetten naar de arbeidsmarkt? Dat is ook de vraag die Jan Denys, bekend als arbeidsmarktdeskundige, zich onlangs in een artikel stelde.

Minister, bent u het ermee eens dat een globale visie over leerlingen- en studentenoriëntering zich opdringt, inclusief afspraken rond studieduur, verbreding en specialisatie? Wat vindt u van de stelling dat niet alleen langer werken, maar ook later beginnen te werken aan de orde is in het arbeidsmarktdebat en dat onderwijs daarin een belangrijke stem moet hebben? Wat zijn volgens u de te verwachten effecten van de verlengde studieduur op de arbeidsmarkt in het algemeen? Wat zijn volgens u de te verwachten effecten van de verlengde studieduur op de arbeidsmarkt, specifiek met betrekking tot het lerarenberoep? Met die laatste vraag sluit ik me aan bij de vragen van de heer Sannen.

**De heer Boudewijn Bouckaert:** Minister, collega's, eind september moet het academiejaar geopend worden aan de verschillende universiteiten en moeten de rectoren een speech geven. Die rectoren komen ook graag in de krant, zoals wij allemaal, en dat is dan de periode waarin allerlei gedachten worden geopperd. Dikwijls zijn dat losse flodders, een beetje ondoordachte gedachten. Dat leidt dan natuurlijk tot deze debatten. We noemen dat de 'septemberblues' van de rectoren. Dat zal alle jaren terugkomen. Dat leidt op die manier tot een publiek debat over universitair onderwijs, wat misschien niet zo slecht is.

Mijn eerste vraag gaat over de verlenging van de masteropleiding. De universiteiten dienen eind oktober een aanvraag in om alle masteropleidingen twee jaar te laten duren in plaats van het ene jaar vandaag. Het zijn vooral een groot aantal richtingen uit de humane wetenschappen die nog verlengd zouden moeten worden. Vroeger waren al die opleidingen twee-plus-twee-opleidingen: twee jaar kandidatuur en twee jaar licentiaat. Door het Bolognaproces werden de kandidaturen omgevormd tot een bachelor van drie jaar, waardoor



het bij de licentiaatopleidingen evolueerde van twee-plus-twee naar drie-plus-één. Daardoor wordt die eenjarige master benauwend kort. Maar we zijn wel vergeten dat de kandidaturen met een jaar verlengd zijn. Het is belangrijk om te weten wat de historische precedentes zijn.

Volgens de universiteiten zou die verlenging een aanpassing aan de realiteit zijn. Veel studenten doen er al een jaar bij, omdat dat ene jaar masteropleiding als te kort wordt beschouwd. De mastervakken en een masterproef afleggen zou al behoorlijk zwaar zijn, en dat combineren met een lerarenopleiding of een semester in het buitenland, zou de masteropleiding vrijwel helemaal onmogelijk om dragen maken.

Er kan in dit verband verwezen worden naar het opiniestuk in De Tijd van donderdag 22 september, dat een kwaliteitsvolle beoordeling van deze aanvraag tot verlenging bevat. Door de heldere, kernachtige en bondige inhoud van het opiniestuk, is het bijzonder interessant om eruit te citeren. De heer Stefaan Michielsens wijst op het belang van degelijk universitair onderwijs: “Het belang van goed onderwijs staat buiten kijf. Beter opgeleide universitaires kunnen een meerwaarde betekenen voor de economie. Het universitair onderwijs in Vlaanderen geniet over het algemeen een uitstekende reputatie. Het valt toe te juichen dat de universiteiten ernaar streven die reputatie hoog te houden en zelfs nog te verbeteren.”

Hij plaatst echter onmiddellijk grote vraagtekens bij de bewering dat deze verlenging zou bijdragen tot de instandhouding van het hoge kwaliteitspeil: “Toch dienen grote vraagtekens te worden geplaatst bij de verlenging van de studieduur. In een aantal richtingen slagen de universiteiten er nu al amper in om vier jaar te vullen met interessante vakken.” Ik ben gisteren overigens gaan lunchen met de twee sprekers van de hoorzitting, twee sociologen. Een van hen, de heer Spruyt, gaf grif toe dat hij, als dat met een jaar verlengd wordt, niet onmiddellijk inziet welke vakken men daar in de algemene opleiding sociologie bij zou moeten plaatsen. Er worden dus ook vanuit de sector vraagtekens bij geplaatst.

Ik citeer verder uit het opiniestuk van de heer Michielsens: “Welke meerwaarde levert het op om studenten een jaar langer op de universiteitsbanken te houden? Is een toegepast econoom die vijf jaar heeft gestudeerd waardevoller voor het bedrijfsleven dan iemand die het diploma in vier jaar heeft verworven? Beschikt een afgestudeerde over meer troeven op de arbeidsmarkt als hij een heel jaar heeft gezwogen op een masterproef dan iemand die daar maar een half jaar mee bezig is geweest? Aan het nut voor de samenleving van een verlenging van de studieduur kan ernstig worden getwijfeld.”

Hij wijst ook op de hoge kosten van een mogelijke verlenging voor de samenleving, de universiteiten en de ouders: “Er staan hoge kosten tegenover. De ouders moeten een keer meer inschrijvingsgeld betalen en ze moeten een jaar langer een kot huren voor zoon- of dochterlief. De universiteiten, die nu al overbevolkt zijn, moeten op zoek naar bijkomende leslokalen. Er zijn meer professoren nodig, assistenten en omkaderend personeel. Er is nood aan meer studentenhuysvesting, terwijl de meeste universiteitssteden nu al kampen met een tekort aan studentenkamers. Kortom, het prijskaartje van de verlenging van de studieduur is aanzienlijk en niet in verhouding tot de magere economische resultaten die ervan kunnen worden verwacht.”

“Het kan geen kwaad de universitaire opleidingen af en toe tegen het licht te houden. Maar in plaats van de studenten nog meer leerstof te doen slikken, kan het interessanter zijn hen praktijkervaring te laten opdoen of internationale stages te laten lopen. De meeste universitaire opleidingen moeten in vier jaar afgerond kunnen worden. Studenten die dat willen, kunnen zich daarna verder specialiseren of een complementaire opleiding aanvatten.”

Ik wijs erop dat er ook master-na-masters bestaan, maar daarvoor is er een andere financiële regeling dan voor de gewone masters. De vraag is of we het misschien niet beter op vier jaar houden en de lasten voor de master-na-master wat verlichten. Dat debat moet in samenhang daarmee gevoerd worden.

De heer Michielsens vervolgt: “De argumenten die de universiteiten aandragen om de studieduur te verlengen – zich aligneren op wat in het buitenland gebeurt, een aanpassing van de officiële aan de reële studieduur – overtuigen niet. Hun vraag lijkt eerder ingegeven door hun obsessie voor studentenaantallen dan door hun bekommernis om de kwaliteit van het onderwijs te verhogen.”

Daarnaast heeft ook Agoria zich in deze commissie negatief uitgelaten over dit voornemen en er onder meer op gewezen dat vele jongeren hierdoor een jaar later op de arbeidsmarkt zullen terechtkomen, trouwens net op het ogenblik dat de leegloop van de arbeidsmarkt door het met pensioen gaan van de babyboomers op zijn hoogtepunt zal zijn.

Minister, op basis van welke parameters zult u de aanvraag van de universiteiten tot verlenging van de duur van de masteropleiding behandelen? Dat gebeurt uiteraard door de erkenningscommissie, maar ik kan mij voorstellen dat u daar een mening over hebt.

Voorziet u hierbij in extra financiering voor de universiteiten?

Zal de verlenging van de studieduur ook gelden voor de ‘ingekantelde’ masteropleidingen van de hogescholen?

De meeste rectoren van de Vlaamse universiteiten pleiten ervoor om tegen 2017 het aantal bacheloropleidingen te beperken tot drie, in plaats van de tientallen opleidingen die nu bestaan. Studenten die economie, psychologie of rechten willen studeren, zullen volgens het voorstel over zes jaar allemaal aan één brede bachelor met veel gemeenschappelijke vakken beginnen. Specialisatie gebeurt dan pas na het eerste jaar, waardoor jongeren meer tijd krijgen om te beslissen in welke richting zij nu precies zullen afstuderen. Volgens deze rectoren kiezen studenten immers nog te vaak lukraak of op het gevoel een studierichting, zonder te kijken naar de toekomstige arbeidsperspectieven.

De heer Mark Waer, rector van de Katholieke Universiteit Leuven (K.U.Leuven), ziet twee stromen binnen de humane wetenschappen: sociologie, psychologie, rechten en economie enerzijds, en filosofie, religie, geschiedenis en taal- en letterkunde anderzijds. Daarnaast zijn er uiteraard de natuurwetenschappen. Tegelijkertijd stelde rector Waer in zijn openingsrede: “In het onderwijs is er nood aan een verbreding van de vorming van bachelorstudenten met meer veralgemeende aandacht voor de geesteswetenschappen binnen de natuurwetenschappelijke opleidingen en vice versa”. Dit leidt tot een vernieuwd universitair onderwijs, ten einde hen zo te helpen bij hun definitieve studiekeuze enerzijds en bij hun vorming tot humanistische burgers anderzijds.

Minister, u zou hier al positief op hebben gereageerd: “Het kan de overgang tussen het secundair onderwijs en de universiteit verbeteren. In dat opzicht is het een interessante piste.” We zullen daar zo meteen hopelijk meer over horen.

Tegelijkertijd verschenen er recent persberichten dat het studeren ‘à la carte’ stilaan onhoudbaar zou worden. Zo zegt de heer Ludo Melis, vicerector Onderwijsbeleid aan de K.U. Leuven: “De organisatie van het onderwijs is moeilijk geworden. De samenhang gaat verloren. Een docent weet niet meer of de studenten die hij voor zich heeft dezelfde voorgeschiedenis hebben. Ook studenten verliezen het overzicht.” De universiteiten vragen de Vlaamse overheid dan ook om de flexibilisering bij te sturen. De heer Melis zegt verder: “Dit systeem kan niet oneindig doorgaan. We moeten grenzen stellen aan de doorstroming of het aanbod aan studierichtingen.”

Minister, u hebt het probleem intussen al met de rectoren besproken en hen om een voorstel tot beperking van de administratieve lasten gevraagd, waarna tegen 2012 het decreet zou worden bijgestuurd. Ik steun die aanpak. Ik vind ook dat de sector met voorstellen moet komen. Dat is een responsabilisering van de sector zelf.

Minister, zijn die twee onderwijsproblematieken aan elkaar gekoppeld? Wilt u enkel de administratieve lasten verminderen of ook verder gaan en de flexibilisering inhoudelijk wat terugdraaien?

Staat één brede bachelorrichting in wezen niet gelijk aan een voortzetting van het middelbaar onderwijs en zal dat voorstel niet automatisch leiden tot een verlenging van de studieduur aan de universiteiten?

**De voorzitter:** Mevrouw Meuleman heeft het woord.

**Mevrouw Elisabeth Meuleman:** Ik was maandag op een overleg van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) over onderwijs en de relatie met de arbeidsmarkt. Minister, hoewel het daar geen socialistisch of groen clubje was, heb ik er toch een aantal zaken bijgeleerd waar ik voorstander van ben, hoewel wellicht om andere redenen dan de OESO aanhaalt.

Het ging over het probleem van de overkwalificatie. Zeer veel jonge afgestudeerden hebben zeer veel en hoge kwalificaties, maar tegelijkertijd te weinig skills en competenties om aan de slag te kunnen op de arbeidsmarkt. Dat is de oorzaak van de mismatch die we vaak zien tussen onderwijs en arbeidsmarkt. Ook het Fons Leroy-debat tijdens de plenaire vergadering ging daarover. De aanbevelingen van de OESO zijn zeer duidelijk: ze willen korte, initiële opleidingen, maar leggen de nadruk op levenslang leren doorheen de loopbaan op de arbeidsmarkt. Die piste is mij genegen. Tijdens het Fons Leroy-debat heb ik ook gezegd dat het niet slecht zou zijn om een deel van de opleiding en de verantwoordelijkheid – en voor een deel ook de financiële verantwoordelijkheid – daarvoor bij die arbeidsmarkt te leggen. De overheid zit momenteel met een probleem inzake de financiering van ons hoger onderwijs.

Als je de opleidingen wilt verlengen, zou je dat extra jaar kunnen invullen met stages. Op die manier zou je via cofinanciering de bedrijven kunnen responsabiliseren. Dat biedt echter geen oplossing voor mensen die de verkeerde studiekeuze hebben gemaakt. Ik blijf voorstander van kortere, initiële opleidingen en op het inzetten op levenslang leren doorheen de loopbaan.

De economische argumenten die mevrouw Vanderpoorten en de heer Sannen aanhaalden, zijn valabel. Ik denk echter ook dat het vanuit democratisch oogpunt eerlijker is om bepaalde mensen niet eindeloos te laten studeren en andere mensen daarvoor te laten opdraaien. De visie van de OESO sluit deze keer aan bij de mijne. Die twee visies, liberaal en socialistisch-ideologisch, zijn hier perfect te verzoenen. Ik begrijp dan ook het pleidooi niet om voor de verlenging te gaan. Het verbreden van de bacheloropleiding, waarover de heer Sannen sprak, is een ander verhaal en staat hier los van. Dat kan nu al worden geïnstalleerd, maar het moet niet worden gekoppeld aan de studieduurverlenging.

**De voorzitter:** Mevrouw Helsen heeft het woord.

**Mevrouw Kathleen Helsen:** Aan de vele vragen die werden gesteld, wil ik er nog een toevoegen over de verbreding van de bacheloropleidingen. De heer Sannen en mevrouw Celis, die dit te berde brachten, richten zich tot het universitair onderwijs. We hadden de discussie over de inkanteling en de uitbouw van het hoger onderwijs in de ad-hoccommissie. In onze motie hebben we gevraagd om te evolueren naar één hogeronderwijsruimte en om de leerlijnen te ontwikkelen. Moeten we de verbreding van de bachelors niet bekijken in de hele hogeronderwijsruimte en niet enkel in het universitair onderwijs? Ik vrees dat anders de leerlijnen en de afstemming nog moeilijker worden.

**De voorzitter:** Minister Smet heeft het woord.

**Minister Pascal Smet:** Voorzitter, de septemberblues is op zich niet slecht, het is het begin van de confrontatie met het onbekende, zoals de Leuvense vicerector bij de opening van het academiejaar in zijn videofilm heeft gezegd. Dat is een mooie uitspraak. Het afgelopen jaar hebben we toch een maatschappelijk debat gehad over vragen die hier opnieuw worden gesteld. Op zich is het goed dat de samenleving kan debatteren en van gedachten wisselen

over waar we naartoe moeten gaan. In het verleden hebben we dat misschien te veel verleerd, veelal omdat men een winnaar en verliezer van de dag wil hebben, terwijl sommige zaken soms moeten rijpen. We moeten er goed over kunnen nadenken.

Het debat over de studieoriëntering, waar de brede bachelor onderdeel van uitmaakt, is op een jaar tijd enorm goed geëvolueerd en gerijpt. Een jaar geleden zijn we begonnen met het voorstel dat er een toelatings- of een oriëntatieproef moest komen, verplicht of vrijwillig. Daar is het allemaal mee begonnen. Op basis van dat idee zijn andere ideeën ontstaan. Dat het debat wordt gevoerd, is dus een goede zaak.

Laat ik beginnen met de invalshoek van de studieduurverlenging. Het klopt dat de invalshoeken niet allemaal met elkaar te maken hebben – soms hebben ze raakvlakken –, maar je kunt ze alle drie ook apart benaderen, ook al is er soms een verband of heeft een beslissing op één vlak invloed op een ander vlak.

Voorzitter, wellicht beschikt u over profetische gaven als u zegt dat de universiteiten eind oktober een aanvraag indienen. Dat is aangekondigd, maar dat hebben ze vorig jaar ook aangekondigd. Ze hebben dat niet gedaan. En op dit moment hebben we nog geen aanvraagdossiers gekregen voor de verlenging van de studieomvang van de masteropleidingen. Ze hebben in deze ronde nog tijd tot 31 oktober. We zullen zien of er iets komt. Vorig jaar was het ook aangekondigd en toen is er niets gekomen. Zolang er geen dossiers zijn ingediend, kan ik me niet uitspreken of er een veralgemeende aanvraag zal komen voor de verlenging van de studieomvang. Ik denk niet dat die algemene aanvraag er zal komen in één grote golf.

Het Structuurdecreet voorziet in de mogelijkheid van masteropleidingen van 60 studiepunten – het behoud van de huidige situatie dus –, 90 studiepunten en 120 studiepunten. Met andere woorden, een differentiatie is altijd mogelijk geweest en blijft ook in de toekomst mogelijk. Ik wil eerst de dossiers zien voor er sprake kan zijn van een algemene studieduurverlenging.

Het Structuurdecreet voorziet in een degelijke procedure en de nodige criteria waaraan de aanvraagdossiers moeten worden afgetoetst. Ik zal de nodige omzichtigheid aan de dag leggen alvorens de dossiers voor verlenging van studieomvang voor te leggen aan de Vlaamse Regering. Dergelijke operaties, met belangrijke consequenties voor studenten, voor de hogeronderwijsinstellingen en voor de overheid, voor wat de financiering betreft, vereisen goed doordachte en onderbouwde beslissingen.

Sinds de invoering van het Structuurdecreet is de studieomvang van de masteropleidingen een belangrijk discussiepunt gebleken. In de eerste plaats werd beslist om enkel de studieomvang van de masteropleidingen in de wetenschappen en biomedische wetenschappen te verlengen van 60 naar 120 studiepunten. Sinds enkele jaren bestaat de mogelijkheid om ook voor andere masteropleidingen een aanvraag in te dienen voor een verlenging van de studieomvang.

Daarvoor zijn verschillende valabele argumenten aan te halen, zoals de internationale vergelijkbaarheid. Vergeet niet dat we in een Europese hogeronderwijsruimte zitten. We hebben ons daartoe geëngageerd. De leesbaarheid van die ruimte tussen alle Europese landen is een belangrijk gegeven, dat we niet zomaar naast ons neer kunnen leggen. De internationale vergelijkbaarheid is dus een belangrijk argument.

De studeerbaarheid van de opleiding kan ook een belangrijk argument zijn. De beperkte tijd in een éénjarige masteropleiding om een masterproef voor te bereiden hoeft niet, maar kan een belangrijk argument zijn. De beperkte tijd voor een internationale uitwisseling hebben jullie vandaag niet aangehaald. Een rector heeft ervoor gepleit dat alle buitenlandse studenten studie-ervaring moeten hebben. Ondertussen heeft hij begrepen dat dat niet voor morgen is. Nu zitten we aan 8 procent en tegen 2020 moeten we aan 20 procent komen. Maar dat bespreken we straks. Nog een mogelijk argument is de vraag om stages in te bouwen in het programma.

In dat verband wil ik ook nog meegeven dat afgestudeerden van een eenjarige master toch wel moeilijkheden ondervinden op het vlak van de toegang tot een doctoraat of een gespecialiseerde opleiding aan buitenlandse universiteiten. Men hoeft zelfs niet zo ver te gaan: dat geldt ook voor universiteiten van de Franse Gemeenschap. Er zijn gevallen bekend van mensen die daar problemen hebben gehad. Ik ben er dan ook van overtuigd dat de verlenging van de studieomvang voor een aantal masteropleidingen – dus niet voor alle – wel degelijk een meerwaarde zal betekenen, voor de studenten op de eerste plaats en voor de maatschappij als geheel. Anderzijds ben ik me ook bewust van de mogelijke gevaren van een algemene studieduurverlenging en van de kostprijs die een dergelijke operatie met zich zal meebrengen. Daarom zullen we ieder dossier grondig analyseren. Daarbij zullen we kijken naar de noodzaak van de verlenging, de voordelen voor de studenten en de maatschappelijke eisen die worden gesteld aan een opleiding, voor we een beslissing nemen over een mogelijke verlenging.

Ik zal vandaag ook niet ontkennen dat een aantal studentengeledingen geen voorstander zijn van een veralgemeende verlenging van de studieomvang in de humane wetenschappen. Sommige studenten zijn er niet van overtuigd dat het programma van de tweejarige masteropleiding op een kwaliteitsvolle wijze zal worden ingevuld. Het zal dan ook aan de instellingen toekomen om elke verlengingsaanvraag grondig te motiveren en studenten op de voordelen te wijzen.

De instellingen zijn ook op de hoogte van de bekommernissen van de studenten. In oktober vorig jaar hebben de studenten die bezorgdheden overigens geuit tijdens een debatavond met de decanen van de letterenfaculteiten. Ook tijdens de vergadering van de VLIR hebben de studenten hierover van gedachten gewisseld met de rectoren. Ik verklap geen geheim als ik zeg dat het draagvlak voor een studieduurverlenging bij de instellingen zelf groter is, hoewel dat verschilt naargelang de instelling en soms naargelang de professor.

Het is ook belangrijk om te weten – maar dat weet u – dat de verlenging van de studieduur geen initiatief is dat van de minister of de overheid komt. In het Structuurdecreet staat de procedure beschreven die moet worden gevolgd om tot een verlenging van de studieduur van opleidingen te komen. Ik heb het daarover al gehad. Die procedure geldt voor alle opleidingen, ook de academische opleidingen van de hogescholen die worden geïntegreerd in de universiteiten.

Dit jaar kunnen de hogeronderwijsinstellingen een aanvraag tot verlenging van de studieomvang van 60 tot 90 of 120 studiepunten indienen bij de Vlaamse Regering, en dat tot uiterlijk 31 oktober. De aanvragen moeten gezamenlijk worden ingediend door alle instellingen die de opleidingen in kwestie aanbieden. Aanvragen die betrekking hebben op de academische masteropleidingen van de hogescholen worden gezamenlijk ingediend door de hogescholen en de universiteiten die betrokken zijn bij de academisering van deze opleidingen.

De Erkenningscommissie zal de aanvragen dan toetsen aan een aantal criteria. Zo moeten de opleidingen ten eerste kunnen aantonen dat de context een uitbreiding van de studieomvang noodzaakt, omdat de voorwaarden voor de erkenning van de kwalificatie zijn gewijzigd, omdat de leerresultaten niet meer kunnen worden bereikt binnen de huidige studieomvang, omdat de opleidingsomvang in de omringende landen voor vergelijkbare opleidingen meer dan 60 studiepunten bedraagt of omdat de internationale en nationale arbeidsmarkt kwalificaties van meer dan 60 studiepunten vraagt. Ten tweede moeten de opleidingen kunnen aantonen dat er een objectief probleem van studeerbaarheid bestaat en dat de nieuwe studieomvang en opbouw van het curriculum de studeerbaarheid significant zal verbeteren. Ten derde: de opleiding leidt in grote mate tot een uitstroom naar onderzoeksloopbanen, gemeten in het relatieve aantal doctoraten dat in deze domeinen wordt behaald. De uitbreiding van de studieomvang moet zich ook vertalen in een hoger streefcijfer wat het aantal doctoraten betreft. Ten vierde moeten de instellingen in kwestie de capaciteit en de

kritische massa hebben qua academisch en wetenschappelijk personeel en infrastructuur om de nieuwe opleidingen kwaliteitsvol aan te bieden. Ze moeten dus kunnen aantonen dat ze daar zelf over beschikken, of dat ze erover beschikken door een samenwerking met andere hogescholen en universiteiten.

Ook dat laatste is een reden waarom sommige studenten bang worden. Dat moeten we eerlijk durven te zeggen. Ze vrezen dat, hoewel ze ingeschreven zijn in Leuven, ze bijvoorbeeld in Brussel of Antwerpen iets zouden moeten volgen. Twee dagen geleden hebben ze dat zelf in die bewoordingen aan mij gezegd. Ik overleg immers ook geregeld met de Vlaamse Vereniging van Studenten (VVS), net als met de rectoren. Twee dagen geleden heb ik nog overlegd met de beide groepen. Bij de studenten kwam die mogelijkheid dat ze niet in één vaste stad kunnen zitten, opnieuw tot uiting. Men kan natuurlijk tegenwerpen dat de samenleving een mobiele samenleving is en dat Vlaanderen niet zo groot is dat ze naar het einde van de wereld moeten reizen. Het gaat over een treinreis van een halfuur.

De Erkenningcommissie heeft een sjabloon uitgewerkt voor de aanvraagdossiers, waarin elementen zijn opgenomen die de hogeronderwijsinstellingen moeten aanleveren, zodat deze commissie in staat is om de voormelde criteria af te toetsen. Voor wie geïnteresseerd is, dit sjabloon bevindt zich op onze website. Het adres is <http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/Erkenningcommissie/default.htm>. De Vlaamse Regering neemt voor de aanvragen die uiterlijk op 31 oktober 2011 worden ingediend, een beslissing vóór 1 april 2012, op basis van het advies van de Erkenningcommissie en het ingediende dossier.

De verlengde masteropleidingen kunnen ten vroegste starten vanaf het academiejaar dat volgt op het academiejaar waarin de Vlaamse Regering haar besluit heeft genomen, met andere woorden vanaf het academiejaar 2012-2013. Recent heeft de VLIR beslist dat de nieuwe masteropleidingen zullen starten in het academiejaar 2014-2015. Sommige studenten vinden ook dat een probleem: wie nu start, zou er mogelijk langer over moeten doen. Als er een verlenging komt, vinden ze, dan moeten die starters dat weten op het ogenblik dat ze starten. We kunnen erover discussiëren of dat nu zo fundamenteel is. Er zijn argumenten voor de beide stellingen. Dat is echter een bekommernis die bij studenten leeft. Maar het is dus zo dat de VLIR heeft beslist dat nieuwe masteropleidingen – en ik ga ervan uit dat er aanvragen zullen zijn – maar kunnen vanaf het academiejaar 2014-2015.

De verlenging van de studieomvang brengt inderdaad bijkomende kosten mee voor zowel de studenten als voor de overheid. Voor de studenten betekent dit een jaar extra studiegeld en kosten voor studiemateriaal, transport, kot alsook een mogelijk verlies aan inkomsten. Voor de overheid betekent dit dat ongeveer 10.000 studenten een jaar langer in een gefinancierde opleiding in het hoger onderwijs doorbrengen. Deze studenten komen in het reguliere financieringsmechanisme, waardoor het aantal financieringspunten gaat toenemen en het variabel onderwijsdeel voor de universiteiten gedurende een aantal jaren zal verhogen ten gevolge van het klikstelsel. Ook het aantal beursstudenten zal toenemen, wat ook een meerkost voor de overheid meebrengt. 10.000 extra studenten komen overeen met 600.000 extra opgenomen studiepunten. Ten opzichte van de referentiepunten 2013 komt dit overeen met een stijging van bijna 13 procent.

Hierbij wil ik wel de volgende bedenking maken dat een behoorlijk aantal studenten die afgestudeerd zijn in een eenjarige master het daaropvolgende jaar nog een andere opleiding volgen. Van de studenten afgestudeerd in het academiejaar 2008-2009 volgt in het academiejaar 2009-2010 12,3 procent een andere masteropleiding, 6 procent een master-na-masteropleiding en 8,5 procent een andere opleiding in het hoger onderwijs (bachelor, schakelprogramma, voorbereidingsprogramma, postgraduaat). Dat betekent dat een op de vier studenten verder studeert na een initiële master. Hierbij wordt geen rekening gehouden met studenten ingeschreven in een specifieke lerarenopleiding of doctoraat.

Voor deze grote groep studenten betekent een mogelijke verlenging van de studieomvang dan ook niet noodzakelijk een verlenging van de studieduur. In een aantal van deze opleidingen zijn de studenten ook financierbaar, in een aantal andere opleidingen bestaat de mogelijkheid dat de studenten een hoger studiegeld moeten betalen dan in een initiële masteropleiding. Vanuit sociaal oogpunt en het versterken van de gelijke kansen op de arbeidsmarkt pleiten sommigen voor een algemene studieduurverlenging in plaats van een systeem met een eenjarige master en een postinitiële master voor de studenten die het kunnen betalen. Voor de studenten die na hun master een specifieke lerarenopleiding volgen, zal het effect van de studieduurverlenging beperkt zijn als er dertig studiepunten indalen in de masteropleidingen en vijftien studiepunten in de bacheloropleiding. U weet dat deze piste op tafel ligt. Men wil van de verlenging gebruikmaken om meer mensen klaar te stomen voor de arbeidsmarkt van de leraren.

U weet ook dat een studieduurverlenging gepaard zal gaan met een afschaffing van manama-opleidingen, gepaard zal gaan met stages en eventueel een internationale opleiding. We zullen afwachten hoe die dossiers in elkaar zitten, maar in de wandelgangen hoor je toch dat ook die elementen op tafel liggen.

Voorzitter, ik wil het nu even hebben over de brede bachelors aan de universiteiten. Een aantal rectoren hebben bij de opening van het academiejaar de invoering van een brede bachelor ter sprake gebracht, wat ook ikzelf heb gedaan tijdens een plenaire vergadering. Ze hebben het ook al informeel met mij tijdens het driemaandelijks overleg besproken. Ik viel dus ook niet uit de lucht. Deze week vond er nog overleg plaats met de rectoren, ook minister Lieten is erbij, over het verbeteren van het studierendement door in een betere oriëntatie te voorzien. Mevrouw Vanderpoorten, u hebt gevraagd om beleidsbeslissingen te nemen. Dat zijn we ook van plan. Bij de hervorming van het secundair onderwijs is een van de algemeen aanvaarde uitgangspunten een betere leerlingenbegeleiding, studieoriëntatie. Wanneer we begin volgend jaar beslissingen nemen over de hervorming van het secundair onderwijs, is het wenselijk om op hetzelfde moment een duidelijke richting te bepalen – en als het kan ook beslissingen te nemen – voor de instroom in het hoger onderwijs. We moeten beide aan elkaar koppelen. Als de Vlaamse Regering de visienota over de hervorming van het secundair onderwijs goedkeurt, is het mijn bedoeling om er ook een duidelijk luik over de instroom in het hoger onderwijs in op te nemen, omdat je het ene niet los kan zien van het andere. Het beleidsantwoord is er dus over een paar maanden. Het is redelijk om er anderhalf jaar een maatschappelijk debat over te hebben.

Ik heb met de rectoren afgesproken dat ze voor mij een discussienota maken – ik verwacht die over een paar weken – waar rond we overleg hebben om dan het debat verder te voeren. Die nota gaat niet alleen over de instroom, maar ook welke competenties zij als ‘afnemend veld van het secundair onderwijs’ nodig achten. Die discussie zal eind dit jaar plaatsvinden om dan begin volgend jaar te kunnen landen. In de hoorzitting die jullie zullen houden, is het misschien nuttig om het hier ook over te hebben.

Ik ga dus vandaag geen definitieve uitspraak doen over brede bachelor of niet. Het is een optie, maar er is ook de optie van een propedeusejaar dat voor een stuk hetzelfde kan zijn maar dat niet hoofdzakelijk hoeft te zijn. Er is ook de keuze van een assessment en er zijn nog andere keuzes mogelijk. Een combinatie van verschillende dingen is ook mogelijk. Ik denk eerder dat we naar een combinatie van verschillende maatregelen zullen gaan.

Het grote voordeel van een brede bachelor is dat de specialisatie pas na het eerste jaar plaatsvindt. Hierdoor hebben jongeren meer tijd om te beslissen in welke discipline ze precies willen afstuderen. Sommigen gaan ervan uit dat 18-jarigen in een ideale wereld al weten wat ze willen zodra ze het secundair onderwijs verlaten. Dat is een iets te rooskleurig beeld. Sommigen weten dan al absoluut wat ze willen, en die jongeren moeten we zeker niet tegenhouden. Anderen weten dat echter nog niet.

Toen ik rechten studeerde, wat ondertussen helaas ook al een kwart eeuw geleden is, heette een bachelor nog de kandidaturen. De tijd tikt snel. Ik kijk naar mevrouw Deckx, die een studiegenote van me was. We hebben in Antwerpen samen in de eerste kandidatuur rechten gezeten. Dat jaar kregen we slechts enkele vakken uit het recht. We kregen heel veel sociologie, psychologie, filosofie, economie, logica en dergelijke. *(Opmerkingen van de heer Boudewijn Bouckaert)*

Latijn heb ik gelukkig nooit gehad. Ik heb wel Romeins recht gekregen. *(Opmerkingen)*

Voor we in jeugdsentiment vervallen, keer ik terug naar mijn tekst. Deze werkwijze biedt studenten de kans gerichter, beter geïnformeerd en met meer kennis van zaken te kiezen. De combinatie van het uitstel van de keuze voor een specifieke studierichting en een goed oriëntatiebeleid biedt ontegensprekelijk een aantal voordelen.

We moeten de verbrede bachelor niet noodzakelijk als een propedeuse beschouwen. Het gaat eerder om een totaalpakket dat studenten een brede academische vorming biedt, in staat stelt gerichter voor een specialisatie te kiezen en ook op een bredere manier over de wereld doet denken. Dit heeft, zoals de heer Sannen in zijn eigen vraagstelling heeft opgemerkt, een dubbel doel.

De specialisatie zou in het tweede gedeelte van de bachelor van start moeten gaan en zou in de master worden voltooid. De inzet van de brede bachelors moet meer dan een toename van het aantal geslaagden tot gevolg hebben. Volgens mij zijn de rectoren het hiermee eens. Het gaat ook om een bredere basis voor verdere opleidingen. Dit lijkt me zeer belangrijk.

Een andere vraag betreft de eventuele clustering van twee of drie brede bachelors. Daar valt iets voor te zeggen. Het is geen slechte zaak dat iemand die in wetenschappelijke richtingen geïnteresseerd is, ook wat noties uit humane richtingen meeneemt. Hij moet dit echter niet doen als dit hem niet interesseert. Aangezien hij zijn keuze nog wat kan uitstellen, kan dit voor hem nuttig zijn.

Daarnaast lijkt het me ook nuttig de gespecialiseerde bachelors aan de universiteiten te laten bestaan. Dit is een discussiepunt dat nog aan bod moet komen. Ik kan me voorstellen dat iemand die arts wil worden, dat ook heel duidelijk weet. De vraag is dan of hij dit al dan niet onmiddellijk moet doen. Ik spreek me daar niet over uit. Er zijn argumenten voor beide opties. We moeten dit debat de komende weken en maanden voeren.

Ik heb in dit verband al het voorbeeld van de geneeskunde gegeven. Voor geneeskunde, tandheelkunde of dierengeneeskunde is er allicht nood aan gespecialiseerde bacheloropleidingen om de vereiste vak- en beroepscompetenties te verwerven. Bovendien is het de bedoeling geneeskunde met een jaar in te korten. Er is een vraag in die richting. Ook voor een opleiding musicologie kan het wenselijk zijn een gespecialiseerde bachelor in te richten.

Het lijkt me niet aangewezen een bepaald onderwijssysteem zonder een grondige analyse te implementeren. Niemand vraagt dit evenwel. Ik heb al uitgelegd wat er zal komen en wat we ter zake van plan zijn.

Mevrouw Vanderpoorten heeft vragen gesteld over de impact van de verlenging van de studieduur op de arbeidsmarkt. Het algemeen principe is dat afgestudeerden na de voltooiing van hun initiële opleiding best zo snel mogelijk tot de arbeidsmarkt toetreden. Op dit vlak volg ik mevrouw Meuleman. Indien ze nadien nog bijkomende opleidingen willen volgen, kunnen ze die op de werkvloer of op een parallelle manier volgen.

Ik volg de lijn van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO). We moeten enkel nagaan hoe lang de initiële opleidingen dan precies duren. Voor zover ik weet, pleit de OESO voor gedegen initiële opleidingen. De OESO wil dat zo veel mogelijk mensen die over de talenten beschikken, in het hoger onderwijs terechtkomen. Hoe hoger we de mensen opleiden, hoe beter. Dit betekent niet dat iedereen hoger opgeleid moet



zijn. Dit is afhankelijk van de talenten en de zin van de mensen. De arbeidsmarkt heeft hier behoefte aan. Het is duidelijk dat mensen na het volgen van drie, vier of vijf jaar hoger onderwijs over voldoende vakkennis en competentieskills moeten beschikken om het beoogde beroep op een goede manier uit te oefenen.

Om onder meer die reden is in het financieel model voor het hoger onderwijs de diplomabonus ingevoerd. De vereisten en de behoeften van de arbeidsmarkt met betrekking tot vakkennis, vaardigheden en competenties worden echter steeds uitgebreider. We zijn het er dan ook over eens dat het soms nodig is langer te studeren. Indien dit niet nodig is, is het beter in een systeem van levenslang leren te stappen. Het is evident dat de invoering van twee jaar durende masteropleidingen ertoe zal leiden dat de afgestudeerden gemiddeld later tot de arbeidsmarkt zullen toetreden. We moeten dit effect echter relativeren. Als op dit moment al een op de vier studenten na een initiële masteropleiding een tweede masteropleiding volgt om de kansen op de arbeidsmarkt te vergroten, dan is dat toch al een relativering van het effect.

Sommigen vragen zich af of het niet zinvol zou zijn voor wie een postinitiële masteropleiding wil volgen, om naast een masterdiploma ook twee of drie jaar relevante beroepservaring te hebben. Die optie ligt op tafel in OESO- en andere kringen. Daar kan over gediscussieerd worden. Ik spreek me daar niet over uit.

Wanneer de verlengde masteropleidingen starten in 2014-2015, zoals de VLIR voorstelt, in de geesteswetenschappen, sociale wetenschappen, economische toegepaste wetenschappen, toegepaste taalkunde, industriële wetenschappen, technologie en handelswetenschappen, dan zullen in juni en september 2015 weinig masters afstuderen. In plaats van 9300 afgestudeerden in die studiegebieden, zouden er in 2015 wellicht maar 900 mensen afstuderen, met name de mensen die hun eenjarige master nog afronden. Dat is natuurlijk een eenmalig effect. Ik denk ook niet dat dit het einde van onze arbeidsmarkt zal betekenen. Het effect zal niet op een structurele manier doorwerken.

In een aantal opleidingen zal van de verlenging van de studieduur gebruik worden gemaakt om de stagecomponent uit te breiden. Bij industriële wetenschappen, handelswetenschappen en toegepaste economische wetenschappen zal men dat voorstellen.

In de eenjarige masteropleidingen is er nu in het curriculum nauwelijks ruimte voor stage, net zoals er nauwelijks ruimte is voor de mobiliteit van studenten. Met de uitbreiding van de stagecomponent kan de transitie van onderwijs naar de arbeidsmarkt vlotter verlopen. Dat is dan weer een voordeel.

Er is nog een ander effect. Op dit moment zijn de afgestudeerden van de eenjarige master vertaler-tolk bijna allemaal verplicht om een postinitiële master te volgen om op dezelfde wijze als hun buitenlandse collega's toegang te kunnen krijgen tot het beroep van tolk in internationale organisaties. Die mensen hebben dus een handicap.

Door de mogelijkheid van een indaling van 15 studiepunten van de lerarenopleiding in de academische bacheloropleiding en door de indaling van 30 studiepunten van de lerarenopleiding in het programma van de tweejarige masteropleidingen zal het effect op de arbeidsmarkt met betrekking tot het lerarenberoep zeer beperkt zijn. Er is zelfs een positief effect, namelijk dat we meer leerkrachten kunnen hebben. Er bestaat ook de mogelijkheid om de resterende 15 studiepunten te verwerven via service training.

De problematiek van de brede bachelor en de problematiek van de flexibilisering zijn niet rechtstreeks aan elkaar gekoppeld, maar houden wel verband met elkaar. De organisatie en de inrichting van een brede bachelor veronderstellen dat de student wel voldoende keuzemogelijkheid heeft voor het kiezen van majors en minors. Ook moet de doorstroming naar een tweejarige masteropleiding voldoende flexibel zijn. Over het flexibiliseringsdebat horen we heel veel. Ik wil me daar nog niet ten gronde over uitspreken, maar ik wil er wel een aantal zaken over zeggen.

De Europese Commissie heeft recent een mededeling gedaan over de modernisering van het hoger onderwijs. Daarbij plaatst zij de flexibilisering op een voetstuk.

Als er nu opmerkingen komen, heb ik de indruk dat die in eerste instantie slaan op de administratieve planlast en alle problemen die daarmee verbonden zijn.

In de professionele opleidingen is het aandeel uitgereikte diploma's sinds de invoering van het Flexibiliseringsdecreet licht gezakt. Van de generatiestudenten die in academiejaar 2000-2001 aan een hogeschoolopleiding startten, werkte 41 procent een modeltraject van drie jaar af. Van de generatiestudenten die in academiejaar 2005-2006 in een professionele bacheloropleiding startten, werkte 39 procent een modeltraject af. Belangrijk is wel om hierbij de gewijzigde instroom in rekening te brengen. Het aandeel studenten dat in het secundair aso volgde, is met 5 procent gedaald ten voordele van de studenten uit het bso, waar er een stijging is van 2 procent, en de studenten met een ander diploma secundair onderwijs, waar er een stijging is van 3 procent.

In de vierjarige opleidingen, bachelors plus masters, zowel aan de universiteiten als de hogescholen, is het aandeel uitgereikte diploma's na vier jaar gestegen. Van de generatiestudenten die in 2000-2001 aan een vierjarige universitaire opleiding begonnen, werkte 36 procent een modeltraject af. Van de generatiestudenten die in 2005-2006 een academische bacheloropleiding aanvatten, werkte 37 procent een modeltraject af.

Bij de hogescholen werden dezelfde bevindingen gedaan. In het jaar 2000-2001 behaalde 39 procent van de generatiestudenten industrieel ingenieur en vertaler-tolk het diploma binnen de vier academiejaren. In het jaar 2005-2006 behaalde 48 procent van de generatiestudenten het diploma binnen dezelfde termijn. Voor de vierjarige opleidingen stellen wij dus sinds de invoering van het Flexibiliseringsdecreet een stijging vast van het aandeel van de afgestudeerden in de totale studentenpopulatie.

Ik heb inderdaad aan de rectoren – en in een latere fase ook aan de hogescholen – gevraagd om mij concrete voorstellen te bezorgen om de administratieve lasten voor de hogeronderwijsinstellingen van het Flexibiliseringsdecreet in het bijzonder en de planlastverlagingen in het algemeen te verlagen. Ik heb hun uitdrukkelijk gezegd dat ik bereid ben om beslissingen te herzien en het Vlaams Parlement te vragen om een decreet goed te keuren dat de verlaging van de administratieve planlastvermindering beoogt. Tot vandaag heb ik nog geen reactie ontvangen. Morgen vergader ik met de rectoren, op hun vraag, om het daarover te hebben.

Ik ben dus in blijde verwachting. Ik wil dus uitdrukkelijk zeggen dat ik een maximale vermindering van de planlasten nastreef. Ik wil dat engagement duidelijk verwoorden. Ik weet wel dat niet iedereen in de administratie of elders staat te springen om dat te doen. Maar ik wil daarin ver gaan, en ik denk dat ik daarvoor jullie steun heb. Natuurlijk moet de verantwoording blijven, en mag men planlasten niet verwarren met verantwoording afleggen. Ik wacht nu op voorstellen.

Parallel met mijn vraag aan de rectoren buigt een werkgroep met mensen van de overheid en van de hogeronderwijsinstellingen zich over de implementatielasten ten gevolge van de flexibilisering van het hoger onderwijs. Deze werkgroep doet dit aan de hand van enkele grote thema's. De rapporten over de eerste twee thema's – het thema 'informatisering, databank hoger onderwijs en hoger onderwijsregister' en het thema 'contractsoorten' – werden reeds afgerond. Het volgende thema dat wordt behandeld, is 'het leerkrediet en de studievoortgangsbewaking'. Nadien komen ook nog de thema's 'toelating' en 'studietrajectbegeleiding' aan bod. De conclusies en concrete aanbevelingen voor de aanpassing van de regelgeving in de rapporten van deze werkgroep zullen geïntegreerd worden in het vereenvoudigingsdecreet waarover ik het zonet had.

Heeft het systeem niet geleid tot te veel keuzemogelijkheden? Dat is een vraag van mevrouw Heeren. Ik wil dat toch een beetje nuanceren. Welke mogelijkheden de hogeronderwijsinstellingen bieden aan hun studenten en hoe zij de flexibilisering concreet implementeren,

vloeit niet rechtstreeks voort uit het Flexibiliseringsdecreet. In het decreet staan eigenlijk niet zo veel verplichtingen ingeschreven. Wel schept het decreet een kader waardoor de hogeronderwijsinstellingen een waaier aan mogelijkheden kunnen aanbieden. Hoe de instellingen flexibilisering concreet implementeren behoort tot hun autonomie. De verantwoordelijkheid ligt dus eigenlijk grotendeels bij de instellingen zelf. Zij kunnen zelf ingrijpen wanneer zich problemen voordoen. Ook de studenten dragen een gedeelde verantwoordelijkheid. Het aanbieden van veel keuzemogelijkheden is niet negatief, al moet het natuurlijk om relevante opties gaan.

Op dit ogenblik – ik zeg wel: op dit ogenblik – wil ik dus de autonomie van de instellingen respecteren. Vandaag zijn wij niet van plan extra maatregelen te treffen, noch om de doorstroming van studenten, noch om het aantal aangeboden studierichtingen te beperken. Ruime instroom- en doorstroommogelijkheden voor studenten zijn een van de basisdoelstellingen van de flexibilisering, en dat wil ik niet in vraag stellen. Dat betekent niet dat modaliteiten en dergelijke niet kunnen worden herbekeken. De instellingen hebben in het kader van de kwaliteitszorg mogelijkheden en verantwoordelijken om de samenhang van het programma te bewaken.

Wij bekijken het dossier, en het is ook logisch dat dit na verloop van tijd gebeurt. Als bijstellingen nodig zijn, zullen wij die doen, zonder evenwel het principe van de flexibilisering in vraag te stellen. Als wij dat laatste zouden doen, krijgen wij problemen in de Europese onderwijsruimte.

Tot zover mijn uitvoerig antwoord. Ik wou dat grondig doen, en dat is de reden waarom ik vorige week niet bereid was om snel te antwoorden. Dit thema is te belangrijk, en ik ben dankbaar dat de vragen werden gegroepeerd. Een themadebat zoals dit is belangrijk, ook omdat het de valorisatie en betrokkenheid van het parlement bij het regeringswerk bevordert.

**Mevrouw Veerle Heeren:** Voorzitter, minister, collega's, ik dank u voor het duidelijke antwoord op mijn vragen. Ik hoor dikwijls spreken over de rectoren, de professoren en de studenten. U hebt tamelijk veel contacten met die groepen. Maar ik pleit ervoor om nooit uit het oog te verliezen dat de ouders het financieel moeten kunnen dragen.

Ik ben erg fier over het hoog democratische gehalte van ons Vlaams onderwijs. Iedereen heeft de kans om te participeren in ons onderwijs. Er zijn allerlei mechanismen om de kwetsbaren in onze samenleving financieel te steunen. Stel dat de studieduur wordt verlengd, in een internationale, Europese of Vlaamse context. Iemand zal het altijd financieel moeten ondersteunen. Onderschat de financiële last niet voor ouders. Houd het betaalbaar en draagbaar, vanuit het oogpunt van de toegankelijkheid voor iedereen die wil participeren aan ons hoger onderwijs.

**Minister Pascal Smet:** Als arbeiderskind kan ik dat enkel beamen.

**Mevrouw Vera Celis:** Dank u wel, minister, voor dat bijzonder uitgebreide antwoord. Alle componenten van het hoger en het universitair onderwijs zijn aan bod gekomen. Ik heb gehoord dat er nog veel zaken in de pijplijn zitten. Het zijn verwachtingen waar ik me best in kan vinden. Er is hier partijoverstijgend een bezorgdheid om een verlenging of een verbreding enkel door te voeren als men daarvoor redenen heeft. Dat heb ik ook in uw antwoord gehoord. Dat is een cruciale gedachte. Iedereen deelt ook de bezorgdheid om studenten af te leveren die perfect inspelen op de noden van de arbeidsmarkt. Er is nog heel wat overleg met rectoren en andere actoren. Is een eventuele uitbreiding van de stages een van de criteria van de Erkenningscommissie?

**Minister Pascal Smet:** Het is geen uitdrukkelijk criterium, maar wel een element dat wordt meegenomen in de beoordeling.

**Mevrouw Vera Celis:** Leren op de werkvloer of ervaring opbouwen via stages is ook in de context van het secundair onderwijs aangehaald. Het is belangrijk dat we dat opvolgen. Ik heb mijn bezorgdheid teruggevonden in uw antwoord, dus ik ben er absoluut tevreden mee.

**Minister Pascal Smet:** Indirect zit dat er zeker in.

**Mevrouw Sabine Poleyn:** Bedankt voor de grondige toelichting. Wat de flexibilisering betreft, is er inderdaad administratieve ballast. Het zou goed zijn om dat te vereenvoudigen. Maar in tegenstelling tot wat u zegt, is dat volgens mij niet de prioriteit. Het grootste probleem is dat er door de flexibilisering de facto een verlenging is. Dat is in het nadeel van heel wat studenten, die blijven hangen in het universitaire onderwijs, terwijl ze misschien beter sneller duidelijkheid hadden gehad. Uiteraard moet er een bepaalde mate van flexibilisering blijven, zoals de Europese Commissie stelt. Maar maatregelen bedoeld om het voor jongeren met een handicap gemakkelijker te maken om universitair onderwijs te volgen, zijn verbreed, en dat hoeft niet. Het zou goed zijn om eens uit te vlooien wat belangrijk is en wat niet.

Wat betreft de verlenging van de master, ben ik ervan overtuigd dat dat zinvol kan worden ingevuld. Ook voor dat eerste jaar bachelor zijn er argumenten. Ik ben er zeker van dat de universiteiten dat zinvol zullen invullen. Maar het signaal van ons moet zijn: weegt de maatschappelijke kost, financieel en breder, wel op tegen de winst? Ik ben nog niet overtuigd. Minister, kunt u onderzoeken hoe we die maatschappelijke last kunnen meten, ruimer dan het financiële en wat de Vlaamse overheid moet betalen?

Naast het argument van de internationale vergelijkbaarheid, haalt men nu vaak het argument aan dat het moeilijk is om in één jaar een kwalitatieve thesis te maken. Dat kan ik begrijpen. Eén jaar is kort. Maar is het niet mogelijk om creatievere oplossingen te zoeken? Men mag bijvoorbeeld niet verder werken op de bachelorproef. Misschien is het zinvol om dat onder bepaalde voorwaarden toch toe te laten.

U zegt dat vandaag één op de vier studenten verder studeert na zijn master, maar drie op de vier dus niet. Als we dat veralgemenen, verplichten we die drie op de vier om een extra jaar te doen.

Wat de verbreding van de bachelor betreft, wil ik kort verwijzen naar mijn professor filosofie in Leuven, Bertrand Julian de Clercq, die aan ons jonge studenten het volgende zei als we klaagden over het systeem. In zijn tijd was er een hele brede vorming, waar men nu naartoe lijkt te willen. Maar het had gevolgen voor de evaluatie en de examens. Alle examens waren er op een paar dagen tijd, en daar moest men een veel bredere discussie hebben. De verbreding van de bachelor is voor mij gekoppeld aan de flexibilisering en het opnieuw bekijken van wat we allemaal toelaten.

Minister, ik wil ook nog even herhalen: kunt u onze bekommernissen overmaken in het overleg?

**Minister Pascal Smet:** Dat zal ik doen. We gaan de dossiers sowieso heel goed bekijken.

**De voorzitter:** De heer Sannen heeft het woord.

**De heer Ludo Sannen:** Voorzitter, u sprak van losse flodders in september bij de opening van het academiejaar. Minister, ik wil u danken voor het antwoord. Dat waren helemaal geen losse flodders. Het antwoord was evenwichtig en volgens mij bevatte het een heel doordachte benadering van de drie belangrijke thema's. Ik kan me vinden in de benadering die u geeft. Ik wil er hier en daar nog een paar kleinere elementen aan toevoegen of vragen bij stellen.

Wanneer het gaat over de studieduurverlenging, heb ik het gevoel – en ik denk dat dat een juiste benadering is – dat we uiteindelijk naar een studieduurverlenging zullen gaan. Dat was ook de teneur in het antwoord. Dat is trouwens geen verrassing. Toen we het Bolognadecreet implementeerden, is die problematiek ter sprake gekomen en voelde iedereen wel aan dat in het kader van de internationale context dat een noodzakelijke evolutie zou zijn. De vraag is

natuurlijk: wanneer doe je dat, onder welke voorwaarden en in welk kader? Bijvoorbeeld een implementatie bij een verlenging van heel wat manama's zodat die verdwijnen, is een belangrijke meerwaarde. Ik denk bijvoorbeeld aan de uitbreiding van mogelijke stages en de totale integratie van de lerarenopleiding in de twee masterjaren.

Het is belangrijk dat je waakt over de curricula, over de voorstellen. Als de faculteiten niet klaar zijn en de kwaliteit niet kan worden gegarandeerd, gaat het ook niet door. Het is een normale evolutie die we niet zullen kunnen tegenhouden. Als de minister een lijstje maakt van waarover het nu nog gaat, dan zie je al dat er de voorbije jaren een heel grote stuwning is geweest van vier naar vijf. In het begin waren heel wat exacte wetenschappen geen vijf jaar, terwijl dat nu meestal wel het geval is. Dat hoeft ook niet in tegenstelling te zijn met wat de OESO zegt over kortere opleidingen en sneller op de arbeidsmarkt.

Ik wil terugkomen op een vraag die ik heb gesteld over de academische bachelors. Theoretisch leveren academische bachelors een finaliteit af en een toegang tot de arbeidsmarkt. Minister, ik hoop dat we dat voor het onderwijs snel oplossen. Wat we elders logisch vinden, doen we niet in onze eigen regelgeving in het kader van het verlenen van de toegang tot de academische bachelors naar het onderwijs.

Internationaal is het ook anders dan bij ons. Wij hebben de cultuur om al die dingen na elkaar te doen. Internationaal, zeker in Angelsaksische landen, zie je soms situaties dat je drie jaar opleiding volgt in een academische bachelor, een deel ervaring opdoet en dan een masteropleiding volgt. Wij hebben een heel rigide benadering.

Ik kan me helemaal herkennen in de visie van de minister op de brede bachelor. Het kan een oriënterende bijdrage leveren, maar een brede bachelor heeft alleen maar zin als dat een totale verbreding van de academische opleiding met zich meebrengt. Je moet die twee met elkaar verzoenen. Ik kijk uit naar wat de rectoren zullen voorstellen in dezen. Dan is er ongetwijfeld nog mogelijkheid om daarover het debat te voeren.

Het is een pendelbeweging. Als je de hele geschiedenis van de universiteiten bekijkt, zie je een pendelbeweging van algemene vorming naar meer specialisatie. Nu is er weer de vraag naar meer algemene vorming. Trouwens, bij de oorsprong van de universiteit begon de eerste opleiding voor iedereen met een academische basisopleiding. Natuurlijk had je toen veel minder richtingen.

Wat betreft de flexibilisering, moeten we kijken naar de administratieve ballast. In se is flexibilisering iets goeds. De facto leidt dat misschien tot studieduurverlenging. We hebben nog de vergelijking gemaakt met Nederland, waar je sowieso altijd een langere studieduur hebt. Studenten hebben daar een andere studeerattitude aangenomen. Met de credits kan je dat ook. Je zit minder in een jaarsysteem waar de druk van de structuur dwingt om door te gaan. Dat is een risico. Er zijn nu misschien studenten die te lang aan de universiteit blijven hangen, maar ze hebben wel credits, ze hebben iets in handen. Voor dit systeem bestond, waren er studenten die twee of drie jaar kandidaturen volgden, maar totaal niets in handen hadden. Wat ze hadden gestudeerd, konden ze niet eens gebruiken in een andere professionele opleiding.

Voorzitter, ik ben heel tevreden met het antwoord dat de minister heeft gegeven.

**De voorzitter:** Mevrouw Vanderpoorten heeft het woord.

**Mevrouw Marleen Vanderpoorten:** Ik ben ook tevreden met het antwoord van de minister. Ik heb uiteraard ook alle vertrouwen in de Erkenningscommissie die haar job zal doen zoals het hoort. Ik zeg dat omdat ik in het verleden heb vastgesteld dat op het moment dat de wetenschappen hun studieduurverlenging aanvroegen van de master, er onmiddellijk een reactie kwam van andere opleidingen die dat ook zijn beginnen te vragen om geen verschil, of geen hiërarchie zou ik bijna zeggen, naar omvang te krijgen. Op dat moment was dat zeker

niet onderbouwd. Als je een brede bachelor hebt, is de noodzaak tot een langere master evident omdat de specialisatie wordt uitgesteld. In die zin hangt dat aan elkaar.

Er is vroeger ook zo'n beweging geweest in de psychologie en de pedagogie. Die gingen allebei naar vijf jaar, maar eigenlijk was dat misschien niet nodig geweest. De vraag is dus of de omgekeerde beweging ook aan de orde is voor sommige opleidingen. Eigenlijk zou dat aan de orde moeten zijn, als je de studieduur gaat bekijken. Ik maak mij geen illusies dat dat zal gebeuren, maar als je het logisch aanpakt, zou je het allemaal eens moeten bekijken.

Er is één aspect uit uw antwoord dat ik niet goed begrepen heb, minister, namelijk de oriëntering. U zegt dat u in het kader van het secundair veel belang gaat hechten aan begeleiding en, naar ik veronderstel, ook aan oriëntering van leerlingen. Maar nadien zegt u: "Men mag niet denken dat alle leerlingen op achttien jaar echt al weten wat ze gaan doen." Het gevolg van een goede begeleiding en oriëntering zou toch moeten zijn dat veel meer leerlingen dan nu op hun achttiende weten waar ze goed in zijn en wat ze gaan volgen?

Gisteren is dat trouwens ook aan bod gekomen in de hoorzitting over het secundair onderwijs. Er werd op gewezen dat we de leerlingen nu vooral zeggen wat ze niet kunnen, en dat we net veel meer zouden moeten zoeken naar die talenten die elke leerling heeft. Dat zou als gevolg hebben dat ze zich op hun achttiende meer bewust zijn van wat ze met kans op succes kunnen gaan studeren.

Ik zou het niet zo scherp willen stellen dat ze op hun achttiende niet weten wat ze willen en dat het dan maar in het hoger onderwijs moet gebeuren. Dat vind ik geen goed uitgangspunt. Ik vond het wel goed dat u zei dat we het secundair onderwijs en de overgang naar het hoger onderwijs aan elkaar moeten koppelen. Maar ik vond dat u zichzelf nadien een beetje tegensprak.

**De heer Boudewijn Bouckaert:** Mijnheer Sannen, u hebt mijn woorden verdraaid. Ik heb niet gezegd dat alle uitspraken van rectoren bij de opening van het academiejaar losse flodders zijn. Ik heb alleen gezegd dat daar een moment wordt gecreëerd en dat sommige van de voorstellen niet altijd even doordacht zijn. Het voorstel van de heer Verschoren bijvoorbeeld van een algemene verplichting om elke student naar het buitenland te sturen, was volgens mij niet erg doordacht. Dat kan dus wel het geval zijn.

Minister, u wijst er terecht op dat een op de vier studenten na vier jaar toch verder studeert, en als je dat zou verlengen tot vijf jaar, die dat waarschijnlijk niet meer zullen doen. Dat zou de kostenimpact dus verminderen, was de teneur van uw opmerking. Dat is waarschijnlijk wel juist, maar ik wil er dan wel op wijzen dat het traject van die studenten veranderd wordt. Ze blijven dan vijf jaar in eenzelfde opleiding zitten, terwijl ze nu diversifiëren. Ze zitten vier jaar in een basisopleiding, en nadien volgen ze een manama of een andere richting. Mij lijkt het naar kwaliteitsverlies te neigen.

Ik vind de manama's een goed systeem. Ik heb zelf een manama. Studenten kunnen daar heel gericht verder studeren op hun profiel en op hun belangstellingssfeer. Misschien moeten we er eens over durven te discussiëren om de manama's wat goedkoper te maken. Maar daarmee samenhangend ben ik er ook voorstander van om de andere opleidingen wat duurder te maken en te diversifiëren. Dat debat moeten we durven te openen. Alles op de belastingbetaler schuiven, het is heel populistisch, maar het leidt naar Griekenland.

Humane wetenschappen liggen op veel vlakken dicht bij elkaar. Ik zie aan de universiteit dat in verschillende humane wetenschappen basisvakken worden gegeven die net dezelfde zijn. Inleiding tot burgerlijk recht wordt bijvoorbeeld gegeven in de eerste bachelor economie, de eerste bachelor rechten, de eerste bachelor pol&soc enzovoort, vaak door drie verschillende professoren die dan net hetzelfde vertellen. Er is ruimte om daar wat te poolen.

**De heer Ludo Sannen:** Poolen mag geen aanleiding geven om 1500 studenten bij elkaar te zetten.

**De heer Boudewijn Bouckaert:** Dat moet dan inderdaad anders bekeken worden. Een kleinere universiteit, zoals die van Hasselt, heeft die problematiek dan niet. Ik wil maar zeggen dat er nu al heel veel dingen gezamenlijk zijn, maar apart gedoceerd worden.

Ik vind het absoluut geen goede piste dat de brede bachelors zouden worden opgevat als een propedeusejaar, om het probleem van de overgang van het middelbaar naar het hoger onderwijs op te vangen. Op 18 jaar begin je met universitair onderwijs. Je moet ervoor zorgen dat de meisjes en jongens die geschikt zijn voor de universiteit, daar binnen geraken, en dat je degenen die daar niet of minder voor geschikt zijn, een andere toeleiding geeft. Dat moet de doelstelling zijn.

**De voorzitter:** Mevrouw Meuleman heeft het woord.

**Mevrouw Elisabeth Meuleman:** Ik vind het een bijzonder interessant debat. Ik ben ook tevreden met het uitgebreide antwoord van de minister.

Het is heel duidelijk dat het debat absoluut nog niet gevoerd is. Als er voorstellen komen, zou ik graag hebben dat we de kans krijgen om het debat voort te zetten en dat er voldoende wordt teruggekoppeld naar het parlement. Het debat is te belangrijk om het aan het parlement te laten voorbijgaan.

**De voorzitter:** Mevrouw Helsen heeft het woord.

**Mevrouw Kathleen Helsen:** Ik wil mij daar meteen bij aansluiten: het debat moet in dit parlement nog verder worden gevoerd. Er zullen immers nog belangrijke keuzes moeten worden gemaakt. We moeten daar als parlement ook een stem in hebben.

Minister, ik heb goed geluisterd naar uw antwoord over de verbreding van de bachelors. Ik denk dat daar een positieve evolutie mogelijk in is.

Als u het bekijkt vanuit oriëntering, is het op 18-jarige leeftijd niet altijd voor iedereen duidelijk wat hij wil gaan studeren. Een verbreding van een bachelor kan een tussenstap zijn naar een verdere keuze. Binnen de humane wetenschappen is het voor studenten niet altijd duidelijk of ze het beste voor sociologie, pedagogie of psychologie kiezen. Bij een eerste kennismaking liggen er dan nog verschillende pistes open.

Voorzitter, het is inderdaad zo dat heel wat vakken uit verschillende richtingen in het eerste jaar zeer gelijklopend zijn. Bij psychologie en sociologie komt bijvoorbeeld vaak dezelfde inhoud aan bod.

Maar met een brede bachelor geef je de student de kans geleidelijk aan te kiezen. Dat is ook wat we voorstellen voor het secundair onderwijs, om niet te snel een definitieve keuze te maken, maar om geleidelijk aan, bij het ontdekken van jezelf en waar je goed in bent, tot een keuze te komen. Ben ik goed in het werken met individuen, gericht op opvoeding, op analyse, eerder breed maatschappelijk gericht? Dat ontdek je pas geleidelijk aan en niet van het ene moment op het andere.

In het secundair onderwijs is er inderdaad meer aandacht nodig voor die begeleiding. Dat betekent echter nog niet dat iedereen die keuze op 18-jarige leeftijd al kan maken. Daarom wil ik nog eens benadrukken dat het belangrijk is om het dossier niet enkel en alleen te koppelen aan de hervorming van het secundair onderwijs. We mogen de plaats van de professionele bacheloropleidingen niet vergeten. Als we die oefening maken, moeten we dat ten gronde doen. Ik ben het eens met mevrouw Vanderpoorten. Zij zegt dat ze zich geen illusies maakt. Zelf ben ik daar misschien wat naïefer in, maar ik vind wel dat we dat in zijn totaliteit moeten bekijken, omdat we anders mogelijk een probleem creëren voor een niet-onbelangrijk luik binnen ons hoger onderwijs.

**De voorzitter:** Minister Smet heeft het woord.

**Minister Pascal Smet:** Mevrouw Helsen, u hebt voor een deel al geantwoord op de vraag van mevrouw Vanderpoorten. Het hoeft niet contradictorisch te zijn. Ik merk dat zelfs

diegenen die goed georiënteerd zijn op 18-jarige leeftijd wel min of meer weten welke richting ze willen uitgaan, bijvoorbeeld doorstromingsgericht of academisch, maar dat ze nog niet precies weten wat. In die brede bachelor is die mogelijkheid er wel. Ik zie het dus niet als een tegenstelling, maar eerder als een complementariteit. Het is heel belangrijk dat ze goed oriënterend worden begeleid zodat ze, als ze een keuze moeten maken, weten of ze moeten kiezen voor die brede bachelor in de exacte wetenschappen of eerder voor de humane wetenschappen. Dat is voor velen al een belangrijke keuze.

**De voorzitter:** Het incident is gesloten.

■

**Vraag om uitleg van mevrouw Sabine Poleyn tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de impact van het financieringsdecreet op de driedelige opdracht van het hoger onderwijs - 14 (2011-2012)**

**De voorzitter:** Mevrouw Poleyn heeft het woord.

**Mevrouw Sabine Poleyn:** Minister, het decreet op de financiering van het hoger onderwijs van 2008 introduceerde in de financiering van het hoger onderwijs een combinatie van input- en outputfinanciering. Daarnaast werd ook aan elk studiegebied een puntengewicht toegekend. Het decreet voorzag in een evaluatie tegen 2014.

Het hoger onderwijs heeft drie opdrachten: onderzoek, onderwijs en maatschappelijke dienstverlening. De voorbije jaren ontvangen wij echter regelmatig signalen die aangeven dat het nieuwe financieringssysteem terecht een sterke impuls heeft gegeven aan het onderzoek, maar dat de andere twee opdrachten wat worden ondergewaardeerd. Met name het onderwijs en de maatschappelijke dienstverlening lijken door de nadruk op onderzoek in de praktijk van universiteiten en sommige hogescholen minder aandacht te krijgen. Bovendien lijkt er een verschillende dynamiek te zijn ontstaan tussen de exacte en humane wetenschappen.

Minister, herkent u die signalen? Ontvangt u die ook? Beschikt u over gegevens die dat ook aantonen? Is het zo dat de onderzoekstaak wat te sterk wordt benadrukt ten nadele van de onderwijstaak en de maatschappelijke dienstverlening? Nemen die professoren nog deel aan het publieke debat?

Wordt er in het systeem van externe kwaliteitszorg middels visitatie en accreditatie evenzeer aandacht besteed aan die problematiek? Zo ja, wat kunnen we daaruit leren?

Is het de taak van de regeringscommissarissen toezicht te houden op een billijke verdeling van de middelen over de drie opdrachten binnen de instelling? Zo ja, wat leren we hieruit, bijvoorbeeld met betrekking tot de humane versus de exacte wetenschappen?

Op welke manier zal het decreet geëvalueerd worden? Ik veronderstel dat men zich nu begint voor te bereiden?

Wordt er momenteel onderzocht hoe men de verdeling van de puntengewichten over de verschillende richtingen zou kunnen objectiveren?

**De voorzitter:** Mevrouw Celis heeft het woord.

**Mevrouw Vera Celis:** Minister, ik vind de vragen van mevrouw Meuleman zeer pertinent. Wij hebben gelijkaardige signalen gekregen dat er een onevenwicht bestaat tussen de drie componenten.

Ik heb een schriftelijke vraag ingediend bij u, minister Smet, maar ook bij minister Lieten, over de verschillende dynamieken tussen de humane en de exacte wetenschappen. Ik wil daar later zeker op terugkomen omdat die belangrijke problematiek er wel degelijk is.



Professor Loobuyck, die we in de Commissie ad hoc Hoger Onderwijs hebben gehoord, heeft een terechte bijkomende opmerking gemaakt rond de opdracht van het hoger onderwijs en die mismatch in de taakverdeling. Op een bepaald moment stelde hij dat hij wel in journals moet schrijven, maar geen aandacht krijgt voor een handboek dat hij wenst uit te geven voor zijn studenten.

**De voorzitter:** Mevrouw Meuleman heeft het woord.

**Mevrouw Elisabeth Meuleman:** Het probleem is bekend en het circuleert al heel lang. Er zijn ook geregeld stukken over verschenen in de krant. Mevrouw Poleyn vraagt naar gegevens om dit te kunnen objectiveren, en naar een evaluatie en hoe we die zullen doen. Ik ben daar ook heel benieuwd naar. Dat moet het begin zijn van de verdere discussie.

**De heer Boudewijn Bouckaert:** Binnen de universiteit is er een vrij grote beleidsruimte om de accenten te leggen in de opdracht van de docenten. Dat gebeurt met een taakomschrijving. Het gaat over onderwijs, onderzoek of maatschappelijke dienstverlening. Het is aan de faculteit om dat te spreiden. Niet alle docenten zijn dezelfde. Er zijn docenten die heel goed zijn in onderwijs, en iets minder in onderzoek. Andere zijn freaks in onderzoek. Het is dus aan de universiteiten zelf om die drie taken over hun personeel te verdelen. De belangrijkste opdracht van een universiteit is onderzoek en hooggekwalificeerd onderwijs. Maatschappelijke dienstverlening staat op nummer drie.

**Mevrouw Elisabeth Meuleman:** Op dit moment wordt alleen onderzoek gehonoreerd. Dat is net het probleem dat hier wordt aangekaart.

**De voorzitter:** Minister Smet heeft het woord.

**Minister Pascal Smet:** Met het huidige financieringsmechanisme wordt de globale werkingsuitkering voor de universiteiten voor 55 procent verdeeld op basis van onderwijsindicatoren (aantal opgenomen studiepunten, aantal verworven studiepunten, aantal uitgereikte diploma's) en voor 45 procent op basis van onderzoeksindicatoren (aantal uitgereikte diploma's, aantal doctoraten, aantal citaties en publicaties). Zoals u kunt zien, wordt het aantal uitgereikte diploma's – wat eigenlijk een indicator is voor onderwijs – meegerekend in de beide onderdelen.

Komen door deze verhouding de onderwijstaken en de maatschappelijke dienstverlening in het gedrang? Ik durf hier op dit ogenblik geen antwoord op te geven. Het is zo dat het aantal doctoraten, het aantal publicaties en citaties de laatste jaren sterk is toegenomen. Dit betekent evenwel niet noodzakelijk dat de andere taken worden verwaarloosd. De middelen voor onderzoek werden de voorbije jaren ook fors verhoogd, wat leidde tot een sterke uitbreiding van het aantal onderzoekers zowel op doctoraatsniveau als op postdocniveau. Ik zou dan ook liever de resultaten van de evaluatie afwachten, alvorens hier een uitspraak over te doen.

Het systeem van kwaliteitszorg en accreditatie geeft een oordeel over de kwaliteit van een opleiding. De door u geschetste problematiek komt hier dan ook niet aan bod, tenzij zijdelings, als uit de visitatie en accreditatie zou blijken dat de kwaliteit en de kwantiteit van het ingezette personeel voor het vervullen van de onderwijsactiviteiten onvoldoende zou zijn, door het verschuiven van de focus van onderwijs naar onderzoek. Hier heb ik nog geen signalen van opgevangen.

Een regeringscommissaris moet erover waken dat het universiteitsbestuur geen enkele beslissing neemt die strijdig is met het bij of krachtens de wet of decreet bepaalde, of die het financiële evenwicht van de instelling in gevaar brengt. Hij of zij kan evenwel niet oordelen over de opportuniteit van beleidsbeslissingen van het universiteitsbestuur. Aangezien de werkingsuitkering een enveloppenfinanciering is, en de universiteiten zelf beslissen over de verdeling van deze middelen binnen de instelling, is het niet aan commissarissen om hierop toezicht te houden.

In het kader van de datawarehouse hoger onderwijs en aan de hand van de databank hoger onderwijs en van de financieringsgegevens zal ik in 2012 een eerste evaluatie doorvoeren van de impact van de financieringsboni en het aanmoedigingsfonds op de instroom, de doorstroom en de uitstroom in het algemeen en, meer in het bijzonder, van de ondervertegenwoordigde groepen in de studentenpopulatie. De uitkomsten van deze evaluatie zal ik samenbrengen met de evaluatie van het Flexibiliseringsdecreet en in het bijzonder de verdeling over de verschillende contractsoorten, de instroom en doorstroom in voorbereidingsprogramma's en schakelprogramma's en de impact van het leerkrediet.

In de eerste helft van 2012 zal ik samen met de instellingen een evaluatiekader opmaken voor de evaluatie van de volgende elementen uit het Financieringsdecreet: de impact van het financieringsmodel op de interne allocatie van de middelen in de instellingen, de evolutie en de impact van de elementen die de onderzoekssokkel en het variabel onderzoeksdeel bepalen, en de effecten van het rationalisatieproces. In de eerste helft van 2012 zal ik een aanpak uitwerken voor het uitvoeren van de vergelijking tussen de puntengewichten in het financieringsmodel, in de internationale modellen en in de interne allocatiemodellen van de instellingen.

**De voorzitter:** Mevrouw Poleyn heeft het woord.

**Mevrouw Sabine Poleyn:** Minister, de maatschappelijke dienstverlening wordt inderdaad niet gemeten of als indicator meegenomen. Is er een mogelijkheid om dat op de een of andere manier te waarderen? Door het systeem trekken universiteiten gemakkelijk buitenlandse professoren aan wanneer ze veel publicaties op hun naam hebben. Als er een Nobelprijs bij zit, wordt het nog interessanter. Dat is goed voor de universiteit, maar soms is er weinig afstraling van de kwaliteit of expertise naar het onderwijs in die instelling of naar de samenleving. Het zou niet slecht zijn om daartoe een stimulans te geven.

De maatschappelijke dienstverlening is moeilijk te meten, maar op de een of andere creatieve manier kan dat toch worden gewaardeerd, vooral om de professoren die er toch heel actief mee bezig zijn, een extra stimulans te geven. Misschien is dat dan een voorbeeld voor de andere professoren.

Ik pleit ervoor om de puntengewichten te trachten te objectiveren. De vorige keer is dat niet op basis van criteria gebeurd. Het zou goed zijn om dat op basis van indicatoren te doen.

**De voorzitter:** Mevrouw Celis heeft het woord.

**Mevrouw Vera Celis:** Ik sluit me daar helemaal bij aan. De evaluatie zal veel uitwijzen. Minister, ik kan alleen maar zeggen dat het antwoord dat u vandaag geeft, erop wijst dat de opmerkingen die worden gemaakt en de vragen die zijn gesteld, niet helemaal gerechtvaardigd zijn. Het is dus genuanceerder. Mijnheer Bouckaert, u geeft het voorbeeld van de Universiteit Gent, maar er blijken ook andere voorbeelden te zijn die een positiever resultaat geven dan in de argumentatie te vinden is.

**De voorzitter:** Het incident is gesloten.

■

**Vraag om uitleg van mevrouw Vera Celis tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het verhogen van de studentenmobiliteit**  
- 24 (2011-2012)

**Vraag om uitleg van mevrouw Marleen Vanderpoorten tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over studeren in het buitenland**  
- 33 (2011-2012)

**De voorzitter:** Mevrouw Celis heeft het woord.

**Mevrouw Vera Celis:** Voorzitter, minister, geachte leden, bij de aanvang van dit nieuwe academiejaar lanceerde Alain Verschoren, rector van de Universiteit Antwerpen, het voorstel om een verblijf van een semester of een half semester in het buitenland te verplichten voor iedereen die een masteropleiding volgt. Ik citeer hem: “Zelfs al halen we die 20 procent, om wie gaat dat? Om jongeren uit gegoede gezinnen. (...) Want met de beurs – die nu maximaal 370 euro per maand bedraagt – red je het in Parijs of Madrid niet lang. Alleen wie een financieel steuntje van thuis (...) krijgt, kan de stap wagen. Ik vind dat niet democratisch. Een buitenlandse ervaring staat goed op je cv. Het vergroot de kansen van wie al meer kansen heeft.” Verschoren geeft wel toe nog niet te hebben stilgestaan bij de budgettaire implicaties van zijn voorstel.

Ook Vlaanderen onderschrijft het belang van een buitenlandse studie-ervaring. Zo lezen we in de beleidsbrief Onderwijs: “De regering heeft op 16 juli 2010 beslist zich te engageren de mobiliteit van studenten en docenten verder aan te moedigen. Het komt er nu op aan na te gaan in welke mate de initiatieven van Youth on the Move het Vlaamse beleid kunnen ondersteunen. (...) Daarin zal speciale aandacht gaan uit naar extra financiële ondersteuning voor studenten die geconfronteerd worden met financiële drempels en studenten met (...) functiebeperking. In het budgettaire kader 2012-2025 doen we een budgettaire inspanning van 4,2 miljoen euro tegen 2020.” Minister, in de commissievergadering van 31 mei 2011 hebt u een en ander gepreciseerd: “We hebben afgesproken dat in principe tegen de zomer een beperkt actieplan klaar is, en dat tegen het einde van het jaar het globale actieplan volgt.”

Minister, hoe evalueert u het voorstel van rector Verschoren om een buitenlandse studie-ervaring te verplichten voor masterstudenten? Welke maatregelen zult u nemen om de studentenmobiliteit te versterken, onder meer in het kader van het beperkte actieplan dat u voor het zomerreces hebt aangekondigd?

**De voorzitter:** Mevrouw Vanderpoorten heeft het woord.

**Mevrouw Marleen Vanderpoorten:** Voorzitter, mijn vraag gaat over precies hetzelfde onderwerp, namelijk het interview met de rector van de Universiteit Antwerpen. Die gaat er inderdaad van uit dat het vandaag alleen de gegoeden zijn die kunnen voortstuderen in het buitenland. Wij zijn er altijd voorstanders van geweest zo veel mogelijk studenten te laten studeren in het buitenland, maar we beseffen natuurlijk wel dat dit ook een kostprijs heeft, en dat het zelfs niet helemaal realistisch is om dat van elke student te verwachten.

Het was wel een van de doelstellingen van de grote Europese hervorming van het hoger onderwijs om tegen 2020 20 procent van de studenten over de grenzen te laten kijken. Het is inderdaad zo dat jongeren die in het buitenland studeren, meer talen kennen, gemakkelijker met die talen omgaan, gemakkelijker internationale contacten leggen, hun geest verruimen op cultureel en sociaal vlak en in het algemeen ook sneller terechtkunnen op de arbeidsmarkt. Tussen 20 procent en 100 procent is er echter natuurlijk nog een heel brede kloof.

Minister, u hebt daarnet trouwens zelf verwezen naar wat ik maar het kerktoorensyndroom zal noemen, waarbij studenten het liefst zo dicht mogelijk bij huis studeren. Dat is eigenlijk

precies het omgekeerde van waar we hen zouden willen hebben. Ik vraag me ook af of alle studenten dat echt wel willen.

Minister, wat is uw standpunt over het idee van de rector? U hebt eigenlijk al laten merken wat u ervan denkt. Hoeveel studenten studeren er momenteel in het buitenland? Zit daar vooruitgang in? Hoeveel geld is er nodig om deze doelstelling te bereiken? Acht u het mogelijk om in dit verband een samenwerking tot stand te brengen, bijvoorbeeld met de ondernemingen? Wat is de stand van zaken met betrekking tot het actieplan?

**De voorzitter:** Mevrouw Poleyn heeft het woord.

**Mevrouw Sabine Poleyn:** Voorzitter, ik sluit me daar natuurlijk zeer graag bij aan. U kent mijn bekommernis met betrekking tot het stimuleren van buitenlandse ervaringen bij jongeren. Minister, waar is het actieplan? Wanneer mogen we dat verwachten?

**De heer Boudewijn Bouckaert:** Ik heb hierover met rector Verschoren een pro- en contradebat gevoerd in Knack. Ik heb daar mijn argumenten tegen een verplichting gegeven. Die werkt aversie in de hand: studenten zien dit dan als een soort legerdienst. Ook zijn de universiteiten daar administratief-logistiek absoluut niet klaar voor. Dat is dus niet realistisch. Ook is de kostprijs enorm. Ik ben niet de man die altijd staat te zwaaien met meer sociale uikeringen enzovoort, maar ik zie daadwerkelijk wie naar het buitenland vertrekt en wie niet, en het klopt dat wie het financieel wat krap heeft, daar heel snel van afziet. Misschien zouden de studietoelagen kunnen worden gefinetuned, zodat dit wordt ingecalculleerd. Dat kost geen stukken van mensen. Ik denk dat we dat met een geringe financiële inspanning wat kunnen corrigeren. Voor de rest, stimuleren: ja. Maar verplichten: neen.

**De voorzitter:** Minister Smet heeft het woord.

**Minister Pascal Smet:** Voorzitter, collega's, ik heb geen probleem met de stelling van rector Verschoren om een leermobiliteit structureel in te bouwen in het opleidingsprogramma van alle opleidingen. Een absolute verplichting voor alle studenten lijkt me wel wat te ver gaan, wat niet wil zeggen dat we niet moeten gaan voor een maximale ondersteuning. We hebben een doelstelling bepaald, namelijk 15 procent in 2015, 20 procent in 2020.

Er dient een onderscheid gemaakt te worden tussen de aantallen studenten die naar het buitenland gaan binnen het Erasmusprogramma en de studenten die naar het buitenland gaan in het kader van andere mobiliteitsprogramma's. In het academiejaar 2009-2010 maakten 3521 studenten een uitwisseling binnen Erasmus, waarvan 2979 voor studie en 542 voor stage. De voorbije drie jaar zien we jaarlijks een stijging van 250 tot 300 studenten. Het voorlopig cijfer voor 2010-2011 is 3983. Dit is een stijging van ruim 400 studenten alleen al binnen het Erasmusprogramma. Er zit dus duidelijk progressie in de cijfers.

Naast Erasmus kunnen studenten voor een creditmobiliteit ook via andere programma's naar het buitenland gaan, bijvoorbeeld via VLIR-UOS-reisbeurzen (Vlaamse Interuniversitaire Raad – University Development Cooperation), bilaterale akkoorden van de instellingen enzovoort. De cijfergegevens voor Vlaanderen over al deze mogelijkheden zijn momenteel nog niet voorhanden. Als we een schatting maken van het percentage afgestudeerden met een buitenlandse ervaring, op basis van de Erasmusuitwisselingen en met een correctie van 10 procent vanwege de onvolledige registratie van de gegevens van mobiele studenten en deze relateren ten opzichte van het totaal aantal behaalde diploma's in dat academiejaar, dan komen we aan een totaal van 10,50 procent voor 2008-2009 en 11,20 procent voor 2009-2010. Op basis van de voorlopige cijfers voor 2010-2011 komen we uit op een 12,5 procent. We zitten dus in een progressie en zo kunnen we de doelstelling van 15 procent in 2015 halen.

Een goede registratie van alle mobiliteit is een van de belangrijkste acties op korte termijn in het actieplan mobiliteit. Het volledige actieplan zal voorstellen bevatten met betrekking tot de studentenmobiliteit en de financiering ervan, acties met betrekking tot het motiveren van

studenten om naar het buitenland te gaan, acties met betrekking tot het beter inpassen van een mobiliteit in de curricula, transversale acties waaronder voorstellen met betrekking tot het onthaalbeleid, acties voor het meer aantrekkelijk maken van Vlaanderen als regio voor hoger onderwijs, docentenmobiliteit enzovoort.

De Vlaamse Regering heeft op 16 juli 2010 beslist om tegen 2020 jaarlijks in 4,2 miljoen euro te voorzien bovenop de bestaande Vlaamse en Europese middelen. U hebt in de krant ook kunnen lezen dat ik voor dit jaar 500.000 euro extra heb vrijgemaakt om het aantal studiebeurzen te verhogen maar ook om het bedrag van de studiebeurzen te verhogen naar 370 en 340 euro. We zullen uiteraard ook met ondernemingen moeten samenwerken. Ik ben het absoluut eens met dat principe.

Ik heb het actieplan eindelijk gekregen. We hadden een versie gekregen die ik niet voldoende vond: ze moest beter worden uitgewerkt. Ik hoop dat we op relatief korte termijn het actieplan aan het parlement kunnen voorleggen. Dat zal nog zeker dit jaar zijn.

**De voorzitter:** Mevrouw Celis heeft het woord.

**Mevrouw Vera Celis:** Voorzitter, minister, ik dank u voor uw antwoord. Als het actieplan binnenkort kan worden voorgelegd, dan is dat een bijzonder goede zaak.

Men moet ook voldoende tijd nemen om zulke zaken te laten rijpen. Ik heb 28 jaar leservaring. Ik heb gemerkt dat men nu tot in de kleinste gemeenten weet heeft van Erasmusprojecten en buitenlandse projecten voor het hoger onderwijs. Dat was 25 jaar geleden nog niet zo, maar het heeft een rijpingsproces doorgemaakt. Het is intussen doorgesijpeld. Iedereen kent het en wie dat wenst, kan er gebruik van maken.

**De voorzitter:** Mevrouw Vanderpoorten heeft het woord.

**Mevrouw Marleen Vanderpoorten:** Voorzitter, minister, ik ben tevreden met het antwoord en we wachten op het actieplan.

**De voorzitter:** Mevrouw Poleyn heeft het woord.

**Mevrouw Sabine Poleyn:** Voorzitter, minister, ik heb een bedenking. Rector Verschoren deed in het artikel nogal negatief over de kwaliteit van zo'n stage. We horen inderdaad dat zo'n stage niet altijd even kwaliteitsvol is. Ik wil er toch op wijzen dat het vooral de verantwoordelijkheid is van de professoren en de instellingen zelf.

**De voorzitter:** Het incident is gesloten.

■